

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра німецької та французької мов і методики їх навчання

«До захисту допускаю»
Завідувач кафедри німецької та французької мов
і методики їх навчання
кандидат психологічних наук, доцент
_____ Василь ЛОПУШАНСЬКИЙ
«_____» _____ 2025 р.

ВЗАЄМОДІЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ РІЗНИХ КУЛЬТУР
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ

Спеціальність: 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (англійська))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації: Вчитель англійської мови та зарубіжної літератури,
викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти

Автор роботи: **Ковалик Анна-Марія Юрївна**

підпис

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

Намачинська Галина Ярославівна

підпис

Дрогобич, 2025

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

(тема роботи)

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

Дата

Голова ЕК

підпис

прізвище, ім'я

Секретар ЕК

підпис

прізвище, ім'я

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота досліджує дуже актуальну та важливу тему, пов'язану з міжкультурною компетентністю та її роллю у навчанні іноземних мов. Проаналізовані терміни "міжкультурна компетентність", "міжкультурна компетенція" та "міжкультурна комунікація" свідчать про глибокий підхід до теми, що дозволяє уточнити їхні семантичні відтінки та взаємозв'язок.

Факт, що міжкультурна компетентність виступає як першочергова мета і плановий результат процесу навчання, свідчить про важливість цієї компетенції у сучасному освітньому контексті. Особливо це важливо для вивчення іноземних мов, де розуміння та взаємодія з іншими культурами відіграють важливу роль.

Аналіз того, як зміст культурного компоненту виходить на перший план під час уроків іноземної мови, розкриває, яким чином викладачі можуть активно впроваджувати міжкультурний аспект у навчальний процес та зробити його більш плідним та цікавим для студентів.

Врахування психолого-педагогічних та методичних основ іншомовної міжкультурної компетенції на середньому етапі навчання вказує на те, що ви не лише аналізуєте теоретичний аспект, але й враховуєте практичні аспекти реалізації цієї компетенції у педагогічному процесі.

Розробка анкети на виявлення рівня сформованості мотивів до поглибленого вивчення іноземної міжкультурної компетентності підкреслює нашу цілеспрямованість до практичних результатів дослідження, а також може надати цінні дані для подальшого вдосконалення методики викладання та розвитку міжкультурної компетентності.

У загальному, ваша магістерська робота обіцяє бути досить цікавою та інформативною, спираючись на важливі практичні аспекти та важливість міжкультурної компетентності в сучасному освітньому процесі.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, міжкультурна компетенція, лінгвокраїнознавство, культура.

ABSTRACT

The master's thesis explores a very relevant and important topic related to intercultural competence and its role in foreign language learning. The analyzed terms "intercultural competence", "intercultural competence" and "intercultural communication" testify to a deep approach to the topic, which allows clarifying their semantic nuances and relationships.

The fact that intercultural competence acts as a primary goal and planned result of the learning process indicates the importance of this competence in the modern educational context. This is especially important for learning foreign languages, where understanding and interaction with other cultures play an important role.

Analysis of how the content of the cultural component comes to the fore during foreign language lessons reveals how teachers can actively introduce the intercultural aspect into the educational process and make it more fruitful and interesting for students.

Taking into account the psychological-pedagogical and methodological foundations of foreign language intercultural competence at the middle stage of education indicates that you not only analyze the theoretical aspect, but also take into account the practical aspects of the implementation of this competence in the pedagogical process.

The development of a questionnaire to identify the level of formation of motives for in-depth study of foreign intercultural competence emphasizes our focus on practical research results, and can also provide valuable data for further improvement of teaching methods and development of intercultural competence.

In general, your master's thesis promises to be quite interesting and informative, based on important practical aspects and the importance of intercultural competence in the modern educational process.

Key words: intercultural competence, intercultural competence, linguistic and regional studies, culture.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. Ключові підходи та концепції, які сприяють глибокому розвитку міжкультурної компетентності.....	
1.1. Поняття іншомовної міжкультурної компетентності.....	
1.2. Методологічні та психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності.....	
1.3. Елементи формування міжкультурної компетенції здобувачів освіти.....	
Висновки до першого розділу.....	
РОЗДІЛ 2. Дослідження проблеми формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань як важливе завдання в сфері освіти та мовного навчання.....	
2.1. Принципи формування іншомовної міжкультурної компетентності школярів.....	
2.2. Застосування на практиці методів і прийомів для формування іншомовної міжкультурної компетентності.....	
2.3. Визначення рівня сформованості іншомовної міжкультурної компетентності.....	
Висновки до другого розділу.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
SUMMARY.....	

ВСТУП

Зазначені поліпшення в системі освіти та актуальність вдосконалення навчально-виховної діяльності свідчать про важливий крок вперед для розвитку сучасної освітньої системи. Вимога до громадян України бути творчими, гнучкими та здатними до навчання протягом життя, віддати належне цінностям національної культури та громадянського суспільства, а також підтримувати суверенність та демократію держави є важливим завданням.

Формування іншомовної міжкультурної компетентності учнів є неабияк важливою складовою такої державної політики. Сучасна реальність, де світ стає все більш глобалізованим та зв'язаним, вимагає, щоб громадяни були здатні ефективно спілкуватися з представниками різних культур, розуміти їхні цінності та особливості. Важливо розуміти, що іншомовна міжкультурна компетентність виходить за рамки вивчення мови і включає у себе розуміння культурних нюансів, адаптацію до нових середовищ, розрізнення міжкультурних різниць та побудову ефективної комунікації.

Досягнення цієї мети потребує підходу, який враховує сучасні методики навчання, використання лінгвокраїнознавчого матеріалу, практичну взаємодію з представниками інших культур, розвиток мовних та міжкультурних навичок. Однак важливо також пам'ятати, що викладання іншої мови та формування міжкультурної компетентності повинні базуватися на засадах рівності та поваги до всіх культурних груп.

Це дослідження та реформи можуть стати суттєвим внеском у розвиток освіти та підготовку молодого покоління до викликів сучасного світу, де міжкультурна компетентність відіграє все більш важливу роль у гармонійному співіснуванні та спілкуванні.

Концепція стосовно ролі загальноосвітньої школи та принципів сучасної освіти відображає сучасні тенденції та вимоги до якості освіти. Ось деякі аспекти, на які треба наголосити:

1. **Цілісна система ключових компетенцій:** Розвиток учнів повинен базуватися на формуванні ключових компетенцій, які включають не лише

знання та уміння, але і навички самостійної діяльності, критичного мислення, співпраці та відповідальності. Це підготує їх до успішного функціонування в сучасному суспільстві.

2. **Принцип відкритості:** Засада відкритості означає, що освіта повинна враховувати зовнішні зміни та потреби суспільства. Гнучкість підходів допомагає адаптувати зміст навчання до вимог часу.
3. **Проектні методи:** Використання проектних методів сприяє активному навчанню та розвитку творчих здібностей учнів. Проектна робота сприяє глибокому засвоєнню знань та відповідальній самостійній діяльності.
4. **Підтримка лідерів:** Виявлення та підтримка лідерів допомагає залучити інновації до освітнього процесу та поширити кращі практики.
5. **Ресурсна підтримка:** Забезпечення учителів та учнів доступом до ресурсів допомагає створити сприятливе навчальне середовище та підтримує якість навчання.
6. **Комплексність рішень:** Підходи до розвитку освіти повинні бути комплексними, охоплюючи різні аспекти навчання, від умінь та знань до соціального розвитку та громадянської відповідальності.

Цей підхід відображає реалії сучасної освітньої парадигми, спрямованої на підготовку гармонійно розвинутих, творчих та адаптованих до сучасного світу громадян. Це може відіграти важливу роль у покращенні якості освіти та підготовці молодого покоління до майбутніх викликів.

Питання щодо вивчення і розроблення моделей розвитку міжкультурної компетентності широко висвітлені в працях М. Бахтіна, Т. Верещагіна, Р. Гришкова, О. Дем'яненко, О. Ізмайлова, В. Кросбі, Н. Ларіна, І. Мамчур, О. Руденко, Н. Саєнко, В. Сафонова, М. Селятицького, С. Тер-Минасової тощо.

У роботі відзначаємо, що державна політика у сфері освіти сьогодні орієнтується на новий вектор модернізації загальноосвітньої школи, який включає в себе поліпшення якості освіти, розвиток міжнародного співробітництва та врахування процесів глобалізації. В контексті цього підходу, формування іншомовної міжкультурної компетентності стає необхідним завданням для учнів на середньому етапі навчання.

Лінгвокраїнознавчий матеріал, який ми розглядаємо, дійсно є цінним інструментом для навчання іноземної мови в практичному контексті. Цей підхід допомагає формувати мовну поведінку та міжкультурні компетенції паралельно. Важливо, щоб здобувачі знань розуміли, що вивчення іншої мови також означає вивчення культурних аспектів та взаємодію з різними групами людей. Ця тема дійсно є актуальною, оскільки сучасні реалії глобалізації вимагають від нас розуміння та ефективну комунікацію з представниками інших культур.

Згідно з цим, формування іншомовної міжкультурної компетентності має стати одним із пріоритетних завдань освітнього процесу. Це не тільки сприятиме покращенню якості освіти, але й готуватиме школярів та студентів до взаємодії в глобальному світі, де розуміння культурних відмінностей та ефективна міжкультурна комунікація мають вирішальне значення.

Актуальність дослідження полягає в тому, що потрібно створити певні педагогічні умови для формування і розвитку іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань в школі; розробити методичні рекомендації для підвищення цього аспекту в школярів.

Наші спостереження щодо системи освіти і формування міжкультурної компетентності на середньому етапі навчання відображають важливі аспекти, які мають бути враховані при розвитку освітнього процесу.

Оволодіння загальними та частковими компетенціями на достатньому рівні, необхідним для іншомовного міжособистісного спілкування, є важливою передумовою для розвитку міжкультурної компетентності. Сучасний світ вимагає від громадян здатності ефективно спілкуватися з іноземцями, розуміти їхні потреби та цінності.

Однак справді ефективне формування міжкультурної компетентності може зіштовхнутися з певними суперечностями, особливо на середньому етапі навчання. Один із основних факторів – це рівень вимог Державного освітнього стандарту щодо компетентностей випускників. Іноді важко балансувати між досягненням цих вимог та формуванням більш глибокої міжкультурної компетентності.

Для вирішення цих суперечностей може бути корисним:

1. Інтеграція міжкультурних аспектів: включення міжкультурних змістів та завдань у загальний навчальний план може сприяти їхньому кращому впровадженню та формуванню міжкультурної компетентності.
2. Професійний розвиток вчителів: забезпечення вчителів інструментами та знаннями для ефективного формування міжкультурної компетентності студентів.
3. Інноваційні методи та підходи: використання нових методів навчання, які активно залучають студентів до вивчення мови та культури.
4. Зворотний зв'язок і оцінка: систематичне вивчення відгуків студентів та вдосконалення навчального процесу на основі цих відгуків.
5. Міждисциплінарність: співпраця між вчителями різних предметів для інтеграції міжкультурних аспектів у навчання.

Розглядаючи ці аспекти, освітній процес може більш ефективно відповідати вимогам Державного стандарту та одночасно глибше формувати міжкультурну компетентність учнів.

Об'єкт дослідження – процес формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань на середньому етапі навчання на уроках іноземної мови.

Предмет дослідження – принципи, прийоми і методи формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань на середньому етапі навчання на уроках англійської мови.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та практичне застосування методів і прийомів для формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів освіти на середньому етапі навчання на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу.

Магістерська робота має потенціал сприяти покращенню навчального процесу, підвищенню якості викладання іноземної мови та підготовці студентів до ефективної міжкультурної комунікації. Методичні рекомендації будуть корисним інструментом для вчителів, які працюють з молоддю і готують їх до глобального світу.

Завдання дослідження має великий практичний потенціал, оскільки успішне формування іншомовної міжкультурної компетентності серед учнів є ключовим фактором для їх підготовки до ефективної взаємодії в глобальному світі. Для досягнення цієї мети важливо ретельно дослідити педагогічні умови, що сприяють цьому процесу.

Методи дослідження відображають комплексний та добре обґрунтований підхід до вивчення проблеми формування іншомовної міжкультурної компетентності серед учнів. Використання різних методів дозволяє зіставити результати, отримані з різних джерел, що робить ваше дослідження більш об'єктивним та надійним. До них входять опитування та анкетування здобувачів знань під час педагогічної практики; бесіда із вчителем іноземної мови з проблеми дослідження; критичний аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження; вивчення й узагальнення досвіду вчителів іноземної мови; діагностична перевірка щодо виявлення рівня сформованості іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань середньої школи на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу, ефективності застосування запропонованих прийомів і методів на уроках іноземної мови в навчальному закладі.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. КЛЮЧОВІ ПІДХОДИ ТА КОНЦЕПЦІЇ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ ГЛИБОКОМУ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1. Поняття іншомовної міжкультурної компетентності

Важливе спостереження, яке відображає динаміку розвитку поняття "міжкультурна компетентність" у контексті реформування системи освіти. Індивідуальна здатність до міжкультурної комунікації дійсно була важливою пріоритетною метою в минулому, але зараз вона вимагає більш широкого підходу та глибокого розуміння.

Поняття "міжкультурна компетентність" тепер розглядається як більш комплексне поняття, яке включає в себе не лише здатність до ефективної міжкультурної комунікації, але й розуміння культурних різниць, відкритість до інших підходів та переконань, уміння адаптуватися до різних ситуацій тощо.

Оскільки сучасний світ стає все більш глобалізованим і різноманітним, здатність до міжкультурної компетентності є дуже важливою як для міжособистісної взаємодії, так і для взаємодії на міжнародному рівні. Реформи в освіті відображають цю реальність та посилюють акцент на розвиток широкого спектру навичок та здатностей, які входять в поняття "міжкультурна компетентність".

Наше дослідження може допомогти у більш глибокому розумінні цього еволюційного процесу та виявленні педагогічних стратегій для формування більш комплексної міжкультурної компетентності серед учнів.

Це важливе спостереження підкреслює необхідність розуміння та врахування контексту та особливостей учнів при формуванні міжкультурної компетенції. Оскільки міжкультурна компетентність включає ряд різних аспектів, вона може розвиватися у різних способах для різних груп учнів.

Наприклад, підлітки у старших класах можуть вже мати певний досвід міжкультурної взаємодії через інтернет, подорожі або інші можливості. Цей досвід може відігравати важливу роль у формуванні їхньої міжкультурної компетенції, і це треба враховувати при розробці педагогічних стратегій.

Також, різні контингенти здобувачів знань можуть відчувати різні потреби та мають різні мотиви для вивчення міжкультурної компетенції. Наприклад, студенти, які планують міжнародну кар'єру, можуть відчувати більшу потребу у поглибленому вивченні міжкультурної взаємодії порівняно з тими, хто не планує за кордоном.

Ці різні аспекти та особливості підкреслюють важливість індивідуального підходу до формування міжкультурної компетенції. Ваше дослідження може допомогти виявити ці особливості та розробити підходи, які враховують їх для ефективного формування міжкультурної компетенції серед різних груп учнів.

Кожевнікова А. розуміє міжкультурну компетентність як «володіння студентами певною сукупністю знань про культуру країни мови, що вивчається, що забезпечують культурну взаємодію» [20]. Байбакова О. вважає, що міжкультурна компетентність передбачає здатність існувати і ефективно здійснювати професійну діяльність в полікультурному світі [6]. Погляд, що міжкультурна компетенція може бути властива тільки медіатору культур (особі, яка вивчає мову як іноземну), може бути певною переграничною інтерпретацією цього поняття. Насправді міжкультурна компетенція може бути корисною та значущою для широкого кола індивідів, які стикаються з міжкультурною взаємодією.

Міжкультурна компетенція включає розуміння та усвідомлення різноманітності культур, навички ефективної міжкультурної комунікації, адаптації до різних культурних контекстів, толерантності та відкритості до різниці, а також здатність аналізувати та критично сприймати міжкультурні ситуації.

У світі, де глобалізація і міжкультурна взаємодія стали неодмінною частиною життя, міжкультурна компетенція стає все більше важливою для всіх людей, незалежно від того, чи вони вивчають іноземну мову, чи мають можливість здійснювати міжнародні поїздки, чи взаємодіють з представниками інших культур на щоденній основі.

Отже, міжкультурна компетенція може і повинна бути розвинена у всіх людей, а не лише у тих, хто вивчає іноземні мови.

Інтерпретація міжкультурної компетенції вказує на те, що вона дійсно включає в себе розуміння та усвідомлення конкретних особливостей та контексту соціуму, що впливають на поведінку та взаємодію особистості.

Міжкультурна компетенція, в рамках цієї концепції, може включати такі аспекти:

1. Знання культурних особливостей: розуміння основних цінностей, норм, традицій та інших аспектів конкретної культури, які впливають на спосіб поведінки та спілкування.
2. Сприйняття невербальних сигналів: розпізнавання невербальних сигналів, таких як жести, міміка, тон голосу, які можуть вказувати на певні культурні особливості та вияви емоцій.
3. Адаптація до культурних різниць: здатність адаптувати свою поведінку та комунікацію відповідно до культурних норм та вимог конкретної ситуації.
4. Розвиток культурної чутливості: відкритість до інших підходів, традицій та переконань, а також здатність висловлювати повагу та розуміння до культурної різноманітності.

Ця інтерпретація міжкультурної компетенції зосереджується на конкретних елементах взаємодії, які можуть бути особливо важливими при спілкуванні з представниками інших культур. Ваше дослідження може допомогти розкрити, як ці елементи можуть бути ефективно впроваджені в навчальний процес для формування міжкультурної компетенції учнів.

Наголошуємо, що компетенція і компетентність – поняття, які взаємодоповнюють і взаємозумовлюють одне одного. «Міжкультурна компетенція, вважає Данишенко О, – це здатність особистості до самореалізації в рамках діалогу культур, тобто в умовах міжкультурної комунікації. Її становлення відбувається у взаємозв'язку між засвоєнням іншомовного коду й розвитком культурного досвіду людини, в складі якого можна виокремити ставлення людини до себе, до світу, а також досвід творчої діяльності» [16].

Спостереження щодо сучасної політичної та економічної картини світу відображають важливість розуміння та взаємодії між різними культурами у сучасному глобалізованому світі. Дійсно, процеси світової інтеграції сприяють

зближенню різних націй та культур, що ставить перед суспільством завдання ефективного міжкультурного спілкування.

Мова, як виправдано вказуєте, грає ключову роль у здійсненні міжкультурної комунікації. Вона виступає як засіб спілкування, але також віддзеркалює культурні цінності, погляди, традиції та інші аспекти культури. Знання мови допомагає перетворити комунікацію на більш глибоку та ефективну, але без розуміння культурних контекстів та толерантного підходу до різниці важко досягти успішної міжкультурної взаємодії.

Толерантне міжкультурне бачення світу дійсно є ключовим для успішної міжкультурної взаємодії. Воно допомагає побороти стереотипи, перебороти культурний шок та нерозуміння, а також розвивати глибоку повагу до різних культур та допомагає взаємному збагаченню.

Ваша робота може сприяти розумінню цих процесів та наданню рекомендацій, як розвивати міжкультурну компетенцію, щоб готувати молоде покоління до конструктивної співпраці та розуміння в умовах глобалізації.

Навчальний процес перетворюється на більш взаємодійний та активний для обох сторін - педагога і здобувачів знань. Суб'єкт-суб'єктні відносини означають, що навчання та виховання більше не є одностороннім передачею інформації від педагога до учнів, а є взаємною обмінною діяльністю, де обидві сторони активно співпрацюють, діляться своїми думками, досвідом та поглядами.

Формування іншомовної міжкультурної компетентності дійсно вимагає універсальних навчальних дій, які сприяють розвитку загальних навичок та компетенцій, необхідних для взаємодії з представниками інших культур. Це може включати в себе навички аналізу, критичного мислення, співпраці, взаєморозуміння, культурної чутливості тощо.

Однак важливо врахувати індивідуальні особливості та потреби учнів, оскільки кожен учень може мати різний рівень мотивації, попередній досвід та відношення до міжкультурної комунікації. Також важливо створити сприятливе навчальне середовище, де учні відчувають можливість висловлювати свої думки, досліджувати та експериментувати, що сприяє більш ефективному формуванню їхньої міжкультурної компетентності.

Такий підхід сприяє більш глибокому і тривалому розумінню та засвоєнню навчального матеріалу, а також розвиває важливі навички та компетенції, необхідні для сучасного світу.

У сучасному суспільстві доволі широко розвивається напрямок особистісного зростання учнів за допомогою універсальних навчальних дій (УНД). Учні опановують універсальні навчальні дії, що сприяє їхньому саморозвитку, свідомому й активному сприйнятті знань, умінь і компетенцій, новому соціальному досвіду. Уміння вчитися містить у собі широкий спектр значень: – здатність здобувачів знань вчитися, здобувати нові знання; – можливість засвоювати нову, корисну для себе інформацію; – осмислювати необхідність здобувати освіту; – усвідомлювати сам процес навчання та всі його складові. Універсальні навчальні дії різняться, залежно від освітнього ступеня. Різні вимоги ставляться до учнів молодших, середніх та старших класів. Проте останніми роками основну увагу акцентують на навчанні роботи з комп'ютерною технікою та засвоєння основ інформаційних технологій. При цьому існує чотири базових групи універсальних навчальних дій:

- ✓ особистісні – допомагає учням пізнати себе і розібратися у своїй особистості, сприяє формуванню моральної та етичної оцінки;
- ✓ пізнавальні – можливість сприймати інформацію, обробляти її і на основі отриманих даних робити новий висновок;
- ✓ комунікативні – здатність учня взаємодіяти з іншими людьми, вчителями та однокласниками. Школа – це один з найважливіших етапів соціального розвитку людини; проблеми, які виникають упродовж цього періоду, можуть роками переслідувати людину, навіть після закінчення школи;
- ✓ регулятивні – вміння планувати і здатність змінювати свої плани під впливом нових факторів. Дуже корисна звичка, яку можна отримати в школі. Відтак простежуємо зв'язок між міжкультурним діалогом, можливостями й здібностями особистості здобувача знань на основі універсальних навчальних дій, культурологічними особливостями країни, мова якої вивчається, а також лінгвокраїнознавчим матеріалом, який сприяє

закріпленню і засвоєнню іншомовних образів та реалій іншої, не рідної культури.

Дослідники, які вивчають міжкультурний підхід, по-різному трактують міжкультурну компетенцію. Низка учених визначає її як можливість та вміння співіснування людей в одному суспільстві. Деякі – як здатність брати участь в іншій лінгвокультурі. Треті – як інтеграцію знань і зразків поведінки при усвідомленні історичності культурних процесів. Інші ж – як готовність особистості брати участь у всіх процесах, що відбуваються в світі, з повним усвідомленням його історії. Сучасні вчителі під час навчання іноземної мови посиляються на процес оволодіння іншомовною комунікативною діяльністю, яку кваліфікують як міжкультурну комунікацію [27].

У програмах (2014-2015 рр.) іншомовна міжкультурна компетенція виступає як складова частина комунікативної компетенції, що вказує на здатність самовираження особистості, на її вміння усвідомлювати культурно і національно обумовлені концепти для успішного діалогу культур. Часто не розмежовують такі поняття, як «соціокультурна компетенція» і «міжкультурна компетенція» і використовують їх як синоніми. Проте більшість дослідників заперечують такий підхід. Соціокультурна компетенція є показником інформованості особистості про країну, мову якої вивчають. А міжкультурна компетенція тісно пов'язана з усвідомлення людиною загальних і специфічних особливостей своєї та іншої лінгвокультур.

Сьогодні під час вивчення іноземної мови розширюється і поглиблюється як соціокультурний світогляд здобувача знань, так і усвідомлення, розуміння та прийняття ним чужорідних елементів інших лінгвокультур. Проте тільки міжкультурна комунікація дозволяє особистості володіти міжкультурною компетентністю. При цьому особистість, з огляду на досвід, традиції і особливості своєї культури намагається зрозуміти і пізнати інший мовний код, його особливості, ті норми поведінки, звичаї і традиції, які усвідомлює як чужорідні. «Занурення в культуру іншого народу, знання його системи цінностей мають не лише навчальне, а й практичне значення. Відомо, що людині, яка вивчає іноземну мову, властиво вносити в неї поняття рідної мови і культури,

але при спілкуванні з представниками іншої мови це може спричинити певні непорозуміння» [8, с. 54].

Ван Еком розкрив змістовну сторону комунікативної компетенції на основі специфікацій Ради Європи. Відтак комунікативна компетенція, відповідно до концепції Ван Ека, складається з:

- лінгвістичної компетенції – сформовані навички оперування мовними засобами спілкування на основі знань про систему мови, яку вивчають. Це основний компонент комунікативної компетенції;

- соціолінгвістичної компетенції – знання, навички та уміння спілкуватися (вербально і невербально) з представниками іншого лінгвосоціуму, з огляду на його національно культурні особливості;

- дискурсивної, або мовної, компетенції – комунікативні вміння і навички з організації та успішної реалізації мовленнєвої діяльності під час обліку і планування своєї мовної / немовної поведінки;

- соціокультурної компетенції, яка передбачає комплекс знань, умінь, навичок і здібностей, що стосуються соціокультурних особливостей країни, мову якої вивчають, відповідно до специфіки мовної / немовної поведінки, виокремлення загальних і специфічних рис у культурі рідної країни і країни, мову якої вивчають;

- соціальної компетенції – комунікативний акт з іншими людьми, який здійснюється за бажанням учасників комунікації;

- стратегічної компетенції – вміння порозумітися в умовах дефіциту мовних засобів при отриманні і передачі іншомовної інформації. Таким чином, комунікативна компетенція слугує базою для розвитку комунікативної компетентності фахівця.

Комунікативна компетентність включає:

- мовну (лінгвістичну) компетенцію, яка передбачає володіння мовними засобами і процесами породження і розпізнавання тексту;

- професійну компетенцію, що охоплює професійні знання, вміння, ділові якості;

– соціокультурну компетенцію, яка включає знання особливостей національної та світової культури, правила поведінки в суспільстві, дотримання культурних норм.

Під час навчання основ міжкультурної комунікації, зміст культурного компоненту виходить на перший план. Таке навчання базується на культурі як способі життя. Особливого значення набувають звичаї та вірування певної групи людей в певний час.

Визначення культури відображає важливий аспект її сутності. Культура насправді включає широкий спектр елементів, включаючи вірування, цінності та норми поведінки, які спільно організовують життя в спільноті та впливають на взаємодію між людьми.

Це визначення відображає, що культура не тільки визначає, які вірування та цінності важливі для даного суспільства, але і як вони впливають на побудову взаємних стосунків і спілкування між людьми. Культура також надає людям загальну основу для спільного розуміння світу і інтерпретації життєвого досвіду. Вона може включати в себе такі аспекти, як мова, мистецтво, релігія, звичаї, традиції, соціальні норми та багато інших.

У контексті навчання та виховання важливо розуміти, як культура впливає на сприйняття та спілкування студентів. Вивчення культурологічних аспектів може допомогти підготувати учнів до міжкультурної взаємодії та розуміння різних культурних контекстів.

Філософський енциклопедичний словник трактує поняття культури, як «виращування, виховання, освіта, розвиток» [32]. Академічний тлумачний словник української мови подає таке визначення культури: «Сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії; рівень розвитку суспільства у певну епоху; те, що створюється для задоволення духовних потреб людини» [31].

Феномен культури трактують як різноаспектне і багатофункціональне явище. Культурні цінності конкретизовано в ідеалах, життєвих установках, що зумовлює різні способи світосприйняття, а відтак відображено і втілено в культурних традиціях. Індивід може органічно сприймати культурні цінності на

особистісно-смысловому рівні за умови, якщо він їх переживає особисто і приймає їх емоційно, а не лише тоді, коли він їх засвоює раціонально. Деякі дослідники пропонують широке, системне уявлення культури в освіті і розглядають особистісну значущість іншомовної культури та її вплив на учня в практичному, пізнавальному і виховному планах. Інші ж орієнтовані на загальнокультурний розвиток учнів, і головним завданням вбачають формування загальної культури особистості.

Таким чином, полікультурна освіта повинна включати варіативність культур рідної країни, регіону, міста тощо з метою формування в учнів уявлень про різноманітність культур як норму співіснування і взаємного розвитку культур у сучасних полікультурних спільнотах. Тож культурна варіативність стає одним з головних дидактичних інструментів, що дозволяє досягти найважливішої мети мовної полікультурної освіти, а саме підготувати учнів до повноцінної співпраці, до активного спілкування в сучасному світі засобами іноземної мови. В основі процесу навчання іноземної мови покладено гармонійний зв'язок лінгвістичного аспекту мови з культурологічним: поєднання мовної та міжкультурної компетенцій. У цьому й полягає головне завдання викладання іноземних мов на сучасному етапі навчання.

Структурні компоненти міжкультурної компетенції можуть розглядатися різними методологіями та дослідниками. Це може призводити до різних підходів у методиці навчання іноземних мов.

Міжкультурна компетенція включає у себе різні аспекти, такі як культурна свідомість, культурна чутливість, здатність розуміти та інтерпретувати культурні різниці, ефективно міжкультурне спілкування тощо. Основною метою міжкультурної компетенції є здатність взаємодіяти ефективно та ввічливо з представниками інших культур.

Експерти Ради Європи дійсно визнають, що не існує жорсткої ієрархії або однозначного співвідношення між компонентами міжкультурної компетенції. Це дозволяє залучити різноманітні аспекти в навчальний процес і враховувати потреби та можливості учнів.

У методиці навчання іноземних мов важливо забезпечити інтеграцію міжкультурних аспектів у всі аспекти навчання – від граматики та лексики до спілкування та пізнавальних завдань. Розглядання міжкультурної компетенції як невід'ємної частини навчання допомагає підготувати учнів до успішного спілкування в міжкультурному середовищі.

Цей факт підтверджується тим, що особистість, яка досягла значних успіхів у міжкультурному спілкуванні, може мати слабкі лінгвістичні знання. Або ж навпаки: високий рівень знання мовної системи не відповідає високому рівню сформованості міжкультурної компетенції. Можна виділити наступні компоненти міжкультурної компетенції, розвиток яких за допомогою навчання іноземної мови може бути ефективним:

- лінгвокраїнознавчий компонент (еквівалентні та безеквівалентні лексичні поняття, фонові і термінологічна лексика, фразеологізми в поєднанні з елементами країнознавства та вміння їх застосовувати в ситуаціях міжкультурного спілкування);

- соціолінгвістичний компонент (правильний вибір лінгвістичної форми і способу мовного вираження відповідно до комунікативної ситуації);

- соціокультурний (комплекс знань, умінь, навичок і здібностей, які стосуються соціокультурних особливостей країни, мову якої вивчають, а також специфіки мовної і немовної поведінки, окреслення загальних і специфічних рис в культурі рідної країни і країни, мову якої вивчають);

- загальнокультурний компонент (поінформованість і неухильне виконання норм і правил мовної поведінки);

- прагматичний компонент (набуті знання, уміння і навички залучають до національно-культурних багатств і цінностей країни, мову якої вивчають, що сприяє успішній міжособистісній та інтеркультурній взаємодії);

- тематичний компонент (навички читання «між рядками», що дозволяє сприймати міжкультурну інформацію за текстом).

Міжкультурна компетенція є комплексним явищем і включає в себе набір компонентів, що відносяться до різних категорій. Як засвідчує практика, під час навчання школярів іноземної мови у вчителів виникають труднощі через

недостатню вивченість цієї проблеми поряд з невеликою кількістю науково-методичних розробок систематизованого характеру, без яких неможливо сформувати готовність учнів до вступу в діалог культур і до професійної комунікації на міжкультурному рівні.

Здатність ефективно взаємодіяти з представниками інших культур вимагає не тільки теоретичних знань, але й практичних вмінь та впевненості у різних комунікативних ситуаціях.

Застосування активних і інтерактивних методів навчання може допомогти учням вдосконалювати свої комунікативні навички та вчити їх адаптувати до різних культурних контекстів. Міжкультурно-комунікативні мовні ситуації можуть ефективно симулювати реальні ситуації спілкування, що допомагає учням зрозуміти та впровадити культурні нюанси в свою мовну поведінку.

Поняття міжкультурно-комунікативної ситуації важливе для того, щоб учні могли відчувати, як впливають різні чинники на спілкування в різних культурних середовищах. Це допомагає формувати в них гнучкість та адаптивність в міжкультурних зв'язках.

Загалом, ваш підхід до розвитку іншомовної міжкультурної компетенції через практичне застосування мовних навичок у реальних ситуаціях є дуже актуальним і корисним.

Ми підкреслили важливість розуміння комунікативно-мовних ситуацій як ключового аспекту в процесі міжкультурної комунікації. Комунікативно-мовна ситуація є складним поняттям, яке включає багато аспектів, що впливають на успішність спілкування.

Фактори, які ви вказали, дійсно визначають хід спілкування і впливають на його результати. Початок, продовження та завершення комунікативних дій можуть залежати від таких чинників, як стиль мовлення, рівень ввічливості, національні культурні норми, контекст спілкування тощо.

Відділення міжкультурно-комунікативної ситуації як підситуації комунікативно-мовної ситуації є цікавим підходом. Це дозволяє враховувати специфічні моменти, пов'язані з культурним контекстом, що можуть впливати на мотивацію, вибір мовних засобів та нон-вербальну поведінку.

Успішне використання таких підходів може сприяти ефективному навчанню міжкультурної комунікації, допомагаючи студентам та учням розуміти та адаптуватися до різноманітних мовних та культурних ситуацій.

1.2. Методологічні та психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності

Наш погляд на процес навчання є дуже точним і відображає ключові аспекти освітньої взаємодії між вчителем та учнем. Освіта не обмежується лише передачею знань, але й охоплює розвиток особистості, її ціннісних орієнтацій, навичок і умінь, а також сприяє формуванню гармонійного та всебічного розвитку.

Згадка про поєднання освіченості, вихованості та загальної розвиненості відображає сучасний підхід до освіти, який акцентує на важливості розвитку не лише когнітивних аспектів, але і соціальних, емоційних, творчих та інших аспектів особистості.

Дійсно, вчителі та учні разом будують цей процес, взаємодіючи, обмінюючись знаннями та досвідом. Ваш підхід до навчання відображає глибоке розуміння цього процесу та його важливості для розвитку майбутніх поколінь. Підхід до навчання іншомовного міжособистісного спілкування відображає важливість розвитку цієї навички для учнів. Міжособистісне спілкування дійсно є ключовим аспектом взаємодії між людьми, і вміння ефективно спілкуватися в міжкультурному контексті є надзвичайно корисним у сучасному глобалізованому світі.

Підходити до навчання іншомовного міжособистісного спілкування через лінзу етикету та соціальних норм є цілком раціональним. Однак, варто також звертати увагу на більш широкий спектр аспектів спілкування, таких як мовні структури, тон, жестова мова, культурні чутливості тощо.

Враховуючи міжкультурний аспект, це підходить для розуміння різних способів взаємодії в різних культурних контекстах. Окрім того, це допоможе

учням відчуті впевненість у міжкультурних ситуаціях, розвиваючи навички адаптації та спілкування з представниками різних культур.

Важливо також звернути увагу на динамічну природу міжкультурного спілкування, оскільки культурні норми та соціальні практики можуть змінюватися з часом. Такий підхід допоможе підготувати учнів до ефективної міжкультурної взаємодії в майбутньому.

Розвиток культури міжособистісного спілкування є необхідною складовою процесу вивчення іноземних мов. Культура іншомовного міжособистісного спілкування – багатогранне, багатокомпонентне поняття і зобов'язує дотримуватися мовної та комунікативно-стилістичної та етнічної норм поведінки, враховуючи при цьому соціокультурні особливості, функціональні фактори ситуацій спілкування, а також рівень розвитку комунікативної культури його учасників рідною мовою.

Підхід до підготовки учнів до міжособистісного спілкування відображає важливість розуміння цих навичок як фундаменту для подальшого навчання на вищих рівнях освіти. Згідно з цим підходом, навчання ефективного міжособистісного спілкування розпочинається на ранніх етапах освіти і стає невід'ємною частиною загального навчального процесу.

Діалоги етикетного плану та дотримання елементарних норм комунікативної поведінки вже на початковому етапі шкільної освіти можуть суттєво сприяти розвитку в учнів навичок адекватного спілкування, розуміння соціальних норм та етикету. Це може стати основою для подальшого розвитку більш глибоких міжкультурних компетенцій у майбутньому.

Додатково, раннє вивчення мовного етикету та норм спілкування з носіями мови може позитивно вплинути на мотивацію учнів вивчати мову, адже вони будуть відчувати практичну користь в здатності ефективно спілкуватися.

Запровадження таких практик на початковому етапі освіти може створити міцний фундамент для подальшого розвитку міжособистісного спілкування на вищих рівнях навчання, включаючи вищі навчальні заклади.

Після закінчення загальноосвітньої школи здобувачі знань повинні вміти комунікувати на іншомовному міжособистісному рівні у повсякденних

ситуаціях (найближче оточення, їжа, готель, розваги, громадський транспорт тощо), так і в ситуаціях професійного характеру (пошук ділової інформації, перші ділові контакти, відвідування навчального закладу, фірми, підприємства, переговори тощо). А випускники шкіл з поглибленим вивченням певної іноземної мови, до прикладу, англійської, додатково повинні вміти критично оцінювати свої і чужі думки, погляди, аналізувати різні моменти взаємодії, аргументувати свою позицію, підсумовувати. Випускники мовних факультетів українських вишів і молоді фахівці вирізняються високим рівнем розвитку таких професійно значущих якостей як, контактність і комунікабельність, відсутність труднощів мовленнєвого характеру (рецептивних і продуктивних), а також прекрасне володіння різними прийомами аргументації, формами викладу думки, такими як, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення [23].

Таким чином, повноцінне формування і розвиток умінь іншомовного міжособистісного спілкування в школі відіграє важливу роль у навчанні мови і готує учнів до ефективного спілкування в реальних комунікативних ситуаціях. Зазначені нормативні документи сприяють створенню структурованої програми з навчання іноземної мови, включаючи іншомовне міжособистісне спілкування.

Розвиток цих умінь дозволяє учням вивчити не лише мовні структури, але й вміння вести діалоги, задавати питання, висловлювати свої думки та відповідати на запитання інших. Це допомагає розширити їх мовний діапазон і зробити навчання більш практичним і цікавим.

Зосередження на міжособистісному спілкуванні також підготує учнів до майбутнього взаємодії у різних соціокультурних середовищах. Розвиток цих умінь допомагає їм не лише засвоїти мову, а й культурні аспекти, що впливають на мовне спілкування.

Згідно з нормативними документами, мовна освіта в школі має бути націлена на формування і розвиток всіх компонентів мовленнєвої компетенції, включаючи іншомовне міжособистісне спілкування.

Включення варіативних завдань, які сприяють розвитку культури мовлення, є важливою складовою навчальних програм і методичних матеріалів з

англійської мови. Вони допомагають учням вдосконалювати мовні навички та вміння, спілкуватися на іноземній мові в різних комунікативних ситуаціях.

Варіативні завдання, які використовують автентичні тексти, дають учням змогу зануритися у реальний мовний контекст. Вони допомагають розуміти, як мова використовується в різних життєвих ситуаціях, а також ознайомлюють з культурою, звичаями та традиціями англомовних країн.

Завдання, базовані на автентичних текстах, можуть містити такі елементи:

1. Читання і розуміння тексту: учні мають прочитати текст, зрозуміти основний зміст, виділити ключові ідеї та деталі. Це може включати питання на розуміння, завдання на знаходження певної інформації в тексті та інші активності.
2. Розвиток мовленнєвих навичок: учні можуть виконувати завдання на письмове або усне висловлювання на певну тему, використовуючи інформацію з тексту. Це сприяє розвитку граматичних структур, лексичних одиниць та навичок структурування мовлення.
3. Аналіз культурних аспектів: завдання можуть включати запитання про культурні особливості, які відображені в тексті. Це допомагає розширити знання про культуру та менталітет англомовних країн.
4. Взаємодія і спілкування: завдання можуть пропонувати учням рольові ігри або діалоги на основі інформації з тексту. Це допомагає практикувати активне мовлення та взаємодію в різних ситуаціях.
5. Подальше дослідження: завдання можуть спонукати учнів до подальшого дослідження теми, використовуючи додаткові джерела інформації.

Використання автентичних текстів у навчанні допомагає підготувати учнів до реального мовного спілкування, дозволяє їм познайомитися з різноманітністю мовних ситуацій та розвивати іншомовну міжособистісну компетентність.

Старшокласників навчають правил ефективного спілкування (вміння переконувати, довести свою думку, знаходити аргументи, сперечатися, врегульовувати конфлікти і не допускати їх), розвивають толерантність у спілкуванні, культурі публічного виступу, уміння вести дискусію.

Підлітковий вік є важливим і складним періодом у житті кожної особистості. У цей період відбуваються інтенсивні фізіологічні, психологічні та соціальні зміни, які можуть суттєво вплинути на ставлення підлітків до навчання, школи та навчального процесу загалом [7].

Однією з ключових психологічних особливостей підліткового віку є пошук власної ідентичності. Підлітки активно досліджують себе, свої інтереси, цінності та можливості. Цей процес може призвести до переоцінки того, що їм було цікаво раніше, і вони можуть звертати більше уваги на власні потреби та прагнення. Це може вплинути на їхні ставлення до школи та навчання, якщо вони відчують, що навчальний процес не відповідає їхнім новим цінностям і інтересам.

Також, на підлітковому етапі відбувається активний розвиток пізнавальних процесів, але це може супроводжуватися коливаннями у самооцінці. Підлітки можуть відчувати незручності через власні невдачі або незрозуміння певних навчальних матеріалів. Це може впливати на їхню мотивацію до навчання.

У підлітковому віці також розкривається потреба у соціальній приналежності та підтримці. Важливо, як підліток сприймає своє ставлення до спільноти однолітків, як він ідентифікує себе в групі, а також які взаємини встановлює зі своїми однолітками.

Для педагогів важливо враховувати ці психологічні особливості підлітків під час організації навчального процесу. Налаштування на підлітків, їхні інтереси, спроба знайти спільну мову та підтримати їх у розвитку може позитивно вплинути на їхнє ставлення до навчання та навчальний успіх. Також важливо створити сприятливу атмосферу співпраці та взаєморозуміння між педагогами, батьками та підлітками, що допоможе вирішувати можливі труднощі, що виникають у цьому важливому періоді.

Розглянемо психологічні особливості підліткового віку, де навчання для підлітка є основним видом діяльності. І від того, як вчиться підліток, залежить його психічний розвиток, становлення його як громадянина. Підліток готовий до виконання усіх видів навчальної діяльності, адже це робить його дорослим у власних очах. Йому подобається самостійно організовувати свою діяльність на уроках, опановувати новий навчальний матеріал, самостійно долати пізнавальні

вершини за межами школи. Щодо новоутворень, звертаємо увагу, що під час розвитку провідної діяльності відбувається розвиток центральних новоутворень віку.

Справді, підлітковий вік відзначається багатьма фізіологічними, психологічними та соціальними змінами. Дозвольте детальніше розглянути кожен із зазначених нами аспектів:

1. Моральна сфера: підлітки переосмислюють свій система цінностей і моральних норм. Вони починають формувати власне бачення про правильне та неправильне, моральні обов'язки та ставлення до соціальних норм. Це може призвести до внутрішніх конфліктів і змін у взаємовідносинах з оточуючими.
2. Статеве дозрівання: фізіологічні зміни, пов'язані зі статевим дозріванням, впливають на емоційний і психологічний стан підлітків. Зміни у гормональному фоні можуть викликати сильні емоції, настрої та поведінкові реакції. Цей процес також може вплинути на їхнє ставлення до самого себе і до інших.
3. Розвиток вищих психічних функцій: підлітки починають розвивати більш складні когнітивні процеси, такі як абстрактне мислення, критичне мислення, аналітичні здібності та планування. Це може вплинути на їхню здатність аналізувати і розуміти складніші концепції та ідеї.
4. Емоційна сфера: підлітки відчувають більшу інтенсивність емоцій, можуть переживати періоди настрою та емоційних коливань. Це пов'язано з фізіологічними та психологічними змінами, які відбуваються в їхньому організмі та свідомості [33].

Ці аспекти дійсно важливі для розуміння підліткового віку і враховуються як педагогами, так і батьками та іншими дорослими, які мають контакт з підлітками. Дотримання чутливості та розуміння їхніх потреб та змін допомагає створити підтримуючу та позитивну середовище для їхнього розвитку.

Водночас відомо, якщо труднощів дуже багато, то особистість сприймає їх як нездоланні; вони викликають напругу, негативні переживання, відтак

виникають внутрішньо особистісні суперечності, дестабілізується діяльність аж до її припинення.

Проблема впливу діяльності на особистість, на її внутрішній світ і, навпаки, вплив особистісних характеристик на діяльність є однією з актуальних проблем сучасної психології. Іншомовна міжкультурна компетенція скерована на такі складові:

- реалізацію механізму мовної підготовки здобувачів знань та залучення науково-обґрунтованого пошуку;
 - вибір організаційних підходів, орієнтованих на визначення мети навчання;
 - відбір і розробка певної організаційної структури змісту навчання іноземних мов;
 - відбір науково-методичного понятійного апарату, який включає форми, методи та засоби навчання;
 - вироблення контрольно-діагностичних засобів для визначення результатів навчання та їх корекція. Важливими підходами до розвитку іншомовної міжкультурної компетенції здобувачів знань є:
- ✓ соціокультурний;
 - ✓ комунікативно-діяльнісний;
 - ✓ особистісно орієнтований;
 - ✓ пізнавальний (когнітивний);
 - ✓ компетентнісний.

Комунікативно-діяльнісний підхід охоплює усі сторони, аспекти і завдання щодо опановування іноземною мовою в комплексі всіх його функцій, ставлячи в центр навчання іноземної мови суб'єктно-суб'єктну схему спілкування. У цьому випадку термін комунікативність не обмежується встановленням за допомогою мовлення соціальних контактів, це залучення особистості до духовних цінностей інших культур. Особистісно орієнтований підхід передбачає орієнтацію на розвиток особистості учнів як активних суб'єктів навчальної діяльності і комплексну підготовку до безперервного навчального процесу, саморозвитку та самовдосконалення упродовж усього життя. Теоретичні та

методологічні основи цього підходу розробляли Г. Балла, Є. Бондаревська, Г. Васянович, Л. Качалова, С. Максименко, О. Пехота, О. Савченко, С. Яценко.

Методологія особистісно орієнтованого підходу ґрунтується на сукупній реалізації і взаємному доповненні множини сучасних парадигмальних підходів. Її особливості полягають у тому, що вона: орієнтує на людину (дитину) як головну цінність і мету виховання (аксіологічний підхід); підтримує і розвиває суб'єктні властивості й індивідуальність дитини (особистісний підхід); породжує у школярів особистісні смисли навчання та життя, вводить їх у світ культури (культурологічний підхід); пробуджує творчий потенціал особистості (діяльнісний підхід); стимулює школярів до самостійного вирішення власних життєвих проблем у нестабільному, невизначеному соціумі (синергетичний підхід)» [1, с. 183].

Пізнавальний підхід в освіті, включаючи навчання іноземних мов, покладає акцент на розуміння та систематизацію знань, а також розвиток вмінь і навичок на основі цих знань. Цей підхід надає можливість учням свідомо опановувати мову, розуміти її структуру, логіку та вживання, а також здобувати практичні навички в мовленні.

У контексті навчання іноземних мов пізнавальний підхід передбачає такі етапи:

1. Набуття знань: учні отримують базові знання про граматику, лексику та інші структурні аспекти мови, а також ознайомлюються зі значенням і контекстом вживання різних мовних одиниць.
2. Формування розуміння: учні аналізують структуру мови, розбирають мовні правила і зв'язки між різними елементами. Це допомагає їм розуміти, як певні вирази, конструкції та граматичні правила впливають на зміст мовлення.
3. Розвиток вмінь: знання перетворюються на практичні навички через вправи та практичні завдання. Учні вправляються в письмовому та усному мовленні, використовуючи вивчені структури і вирази.

4. Самостійність: учні навчаються застосовувати свої знання та навички у реальних ситуаціях спілкування, де вони мають розуміти і використовувати мову для досягнення практичних цілей.

Підсумовуючи, пізнавальний підхід дає можливість учням осмислено та системно засвоювати іноземну мову, розвиваючи як розуміння, так і вміння використовувати мову в практичних ситуаціях.

1.3. Елементи формування міжкультурної компетенції здобувачів освіти

Формування іншомовної міжкультурної компетентності стає центральним напрямком сучасних методів викладання іноземних мов. Комунікативна компетенція, яка включає в себе не тільки мовні навички, але й розуміння культурних особливостей, соціокультурних норм та способів спілкування, стає ключовим фактором успішного міжкультурного спілкування.

Сучасний підхід до викладання іноземних мов віддає перевагу практичному використанню мови в реальних ситуаціях спілкування. Від учнів очікується не просто вивчення правил і словникового запасу, але і вміння застосовувати їх на практиці в різних контекстах. Такий підхід стимулює учнів активно долучатися до спілкування, сприяє розвитку їхніх мовних та міжкультурних компетенцій.

Окрім того, розуміння культурних відмінностей, традицій, цінностей та способів мислення інших країн є невід'ємною частиною іншомовної міжкультурної компетентності. Це допомагає учням уникнути недорозумінь і конфліктів у спілкуванні з представниками інших культур, а також покращує їхню здатність ефективно взаємодіяти в глобальному світі.

Таким чином, підхід до викладання іноземних мов стає більш інтегрованим, практично орієнтованим і спрямованим на формування не лише мовних, але й культурних навичок учнів, що допомагає їм стати успішними і впевненими співрозмовниками в міжнародному спілкуванні.

Знання мови носіями різних мов визначаються матеріальними та духовними цінностями, а також культурним контекстом, в якому вони вирісли. Це

призводить до необхідності враховувати лінгвокраїнознавчий підхід в навчанні іноземних мов.

Лінгвокультурологічний компонент дійсно є важливим в аспекті навчання іноземних мов. Це означає, що окрім навчання мовних структур і навичок комунікації, також важливо вивчати особливості культурного контексту, в якому мова використовується. Вивчення лінгвокультурологічного компонента допомагає учням розуміти нюанси мовлення, соціокультурні звичаї, норми поведінки та інші аспекти, що впливають на ефективне міжкультурне спілкування.

Суспільствознавчий та філологічний підходи до вивчення культури в навчанні іноземних мов можуть доповнювати один одного. Суспільствознавчий підхід орієнтується на розуміння і вивчення соціокультурних аспектів, які формують мовлення та поведінку представників конкретної культури. Філологічний підхід в цьому контексті більше зосереджений на літературних, мовних аспектах і внутрішньому розвитку мови.

Об'єднання цих підходів допомагає учням збагачувати своє розуміння культури країни мови, а також вивчати мовні та культурні аспекти на основі конкретних прикладів, текстів, вправ та діалогів.

Термін "лінгвокраїнознавство" використовується в практиці викладання іноземних мов для позначення області знань, що об'єднує мовні та культурні аспекти. Давайте розглянемо різницю між термінами "країнознавство" і "лінгвокраїнознавство":

Країнознавство: це поняття охоплює вивчення культурних, географічних, історичних та соціальних аспектів певної країни чи нації. В контексті вивчення іноземної мови, "країнознавство" включає навчання учнів культурним особливостям, традиціям, історії, географії та іншим факторам, що формують задній план мовлення та поведінки мовців цієї мови.

Лінгвокраїнознавство: це більш специфічний підхід, який поєднує мовний аспект з країнознавством. "Лінгвокраїнознавство" фокусується на вивченні взаємозв'язків між мовними структурами, виразами, специфічною мовною практикою та культурними аспектами даної країни. Це означає розуміння того,

як культурні цінності та особливості відображаються в мовних виразах та використанні мови у різних сферах життя.

Узагальнюючи, "країнознавство" орієнтується на загальну культурну інформацію про країну, а "лінгвокраїнознавство" додає до цього аспекти, пов'язані з вивченням мовних аспектів та їх взаємозв'язок з культурою [34].

Якщо країнознавство є суспільствознавчою дисципліною, незважаючи на те, якою мовою буде викладатися, то лінгвокраїнознавство – філологічна дисципліна, адже це не окрема дисципліна, бо її викладають на уроках з практики мови під час роботи над семантикою мовних одиниць. Існує два методи передачі краєзнавчої інформації здобувачам знань: 1) тематичний, у якому найважливіші аспекти пов'язані з географією, історією, устроєм країни тощо, мову якої вивчають, класифікують за відповідними темами і викладають учням; 2) філологічний, у якому краєзнавча інформація вичленовується із іншомовних структур – слів, фраз, текстів, віршів, пісень з використанням 32 зарубіжних творів художньої літератури, яка не обов'язково присвячена краєзнавчій проблематиці.

Обидва способи – навчання культурознавчого матеріалу та лінгвістичний аспект - взаємодіють і співпрацюють у викладанні іноземної мови, особливо з акцентом на лінгвокраїнознавство.

Лінгвокраїнознавчий підхід, який розглядає специфічний мовний матеріал як важливий аспект вивчення мови, є ефективним способом зближення мови і культури. Дослідження лексичних одиниць, які мають особливі культурні асоціації, дозволяють учням краще розуміти контексти та субтексти, які лежать в основі мовленнєвого виразу. Крім того, увага до невербальних засобів спілкування допомагає розкрити особливості міжкультурного спілкування та уникнути можливих непорозумінь.

Такий підхід допомагає учням отримати більш глибокі та комплексні знання про культуру та мову країни, яку вони вивчають, що сприяє кращому розумінню, адаптації та ефективному взаємодії в міжкультурних ситуаціях.

Лінгвокраїнознавчий матеріал уводять у навчальний процес для забезпечення комунікативної компетенції через адекватне сприйняття мови співбесідника і оригінальних текстів, розрахованих на носіїв мови.

В сучасних умовах навчання іноземних мов, лінгвокраїнознавчий аспект важливий для формування повноцінної міжкультурної компетенції учнів. Інтегрування країнознавчих відомостей у процес вивчення іноземної мови допомагає учням краще розуміти культурний контекст та особливості країни, мову якої вони вивчають. Такий підхід сприяє більш глибокому та всебічному засвоєнню мови та культури.

Включення країнознавчих відомостей у навчальний процес може мати різні форми, такі як вивчення аутентичних текстів з культурологічною інформацією, аналіз медіа матеріалів, обговорення культурних та соціальних аспектів країни на уроках, вивчення традицій, свят та звичаїв тощо. Все це допомагає учням отримати більш широкую картину про мовну та культурну реальність країни, покращує їх мовні уміння та підготовлює до ефективного міжкультурного спілкування.

Лінгвокраїнознавчий компонент є важливим елементом в процесі навчання іноземної мови. Він об'єднує різні аспекти знань, навичок і вмінь, які допомагають учням глибше зрозуміти не лише мову, а й культурний контекст країни, мову якої вони вивчають.

Знання, що входять до лінгвокраїнознавчого компонента, можуть включати інформацію про історію, традиції, звичаї, соціальні норми, менталітет, особливості етикету тощо країни. Навички і вміння включають розуміння інтеркультурних відмінностей, використання відповідних мовних форм та поведінкових норм у відповідних ситуаціях, а також здатність ефективно спілкуватися з представниками іншої культури.

Лінгвокраїнознавчий компонент допомагає учням розвивати більш глибоке та культурно-освічене розуміння мови, стимулює їх інтерес до культури та сприяє формуванню міжкультурної компетенції.

Особливе місце лінгвокраїнознавчий компонент займає при відборі мовного матеріалу, який відображає культуру тієї країни, мову якої вивчають,

безеквівалентних, фонових, конотативних лексичних одиниць, узуальних форм мови, а також невербальних засобів спілкування. Потрібно звернути увагу також і на «національні реалії», тобто засоби, які відображають специфічний і особливий національний колорит, до прикладу, Біг-Бен, і на фонову лексику, яка містить оцінно забарвлену лексику. Багато вчених обґрунтовують саме ті мовні і мовленнєві країнознавчі компоненти, які мають значні відмінності в міжкультурному плані.

Навіть невеликі нюанси і тонкощі в мові можуть впливати на якість спілкування, особливо при використанні іноземної мови. Наявність або відсутність знань про національно-специфічні мовні особливості може впливати на розуміння текстів, точність вираження думок та навіть на міжкультурні відносини.

При вивченні іноземної мови, важливо звертати увагу на те, як певні слова, фрази або структури використовуються в рідній мові та чому саме в такий спосіб. Розуміння цих особливостей допомагає уникнути непорозуміння при спілкуванні з носіями мови та впевнено використовувати її.

Лінгвокраїнознавчий підхід спрямований саме на розкриття цих національно-специфічних особливостей мови і культури тієї країни, мову якої вивчає. Такий підхід допомагає учням зрозуміти, що мова є не просто набором слів, а відображенням думок, цінностей, традицій і культурних особливостей.

Не можна недооцінювати і важливість фразеологічних одиниць, які відображають національну своєрідність історії, культури, традиційного способу життя, менталітету носія мови.

Реалії є ключовим елементом при вивченні мови та культури. Включення лінгвокраїнознавчого матеріалу, що базується на знаннях про країну, мову якої вивчається, дійсно сприяє більш глибокому та змістовному засвоєнню мови.

Специфічні лінгвокраїнознавчі елементи, такі як лексичні одиниці, фразеологізми, культурні аспекти тощо, допомагають учням розібратися у тонкощах мовного спілкування та культурних нюансах. Це дає можливість краще зрозуміти менталітет, цінності та традиції людей, мова яких вивчається.

Включення лінгвокраїнознавчого матеріалу у навчальний процес розширює спектр навичок учнів, допомагає їм відчувати більш глибокий зв'язок з мовою та культурою, а також підготувати їх до більш ефективного міжкультурного спілкування.

Сформованість активної мовної діяльності дійсно має велике значення для різних аспектів освітнього процесу, а також для загального розвитку учнів.

Коли учні можуть впевнено та ефективно спілкуватися на іноземній мові, це сприяє створенню позитивного ставлення до культурних, економічних та політичних аспектів країни, мову якої вони вивчають. Вони отримують змогу поглибити своє розуміння цієї країни, розкриваючи нові перспективи для міжкультурного діалогу та взаєморозуміння.

Це також може підвищити мотивацію учнів навчатися, оскільки вони бачать конкретні результати своїх зусиль у вигляді практичного застосування мовних навичок. Активна мовна діяльність допомагає відчувати себе компетентними і впевненими, що, в свою чергу, стимулює бажання навчатися та досягати нових висот.

Отже, розвиток активної мовної діяльності дійсно впливає на формування внутрішніх мотивів та позитивного ставлення до країни, мову якої вивчають, і має важливе значення для досягнення освітніх, виховних і розвиваючих цілей.

Лінгвокраїнознавчу значущість матеріалу можна оцінювати з двох різних позицій: а) освітньої та виховної ролі; б) комунікативної ролі. Хоча ці дві позиції дуже тісно взаємопов'язані, перевагу надаємо останній. Отож можна зробити висновок, що постійною ознакою приналежності матеріалу до лінгвокраїнознавства є наявність у ньому національно-культурного компонента або семантичної частки, яка відсутня в інших мовах.

Використання лінгвокраїнознавчого матеріалу у навчанні іноземної мови є дуже важливим, оскільки він допомагає учням більш глибоко розуміти культурний та соціальний контекст країни, мову якої вивчають. Тексти країнознавчого змісту, фотодокументи та автентичні тексти дозволяють учням ознайомитися з реальними життєвими ситуаціями, нормами мовної взаємодії, а також розвивають їхні мовні та культурологічні знання.

Діалоги виконують дуже важливу роль у формуванні мовного етикету та вивченні мовних виразів, які є характерними для різних комунікативних ситуацій. Вони дають приклади правильного спілкування, використання фонові і безеквівалентної лексики, а також допомагають учням набути практичних навичок для спілкування в реальних ситуаціях.

Вчитель має важливу роль у допомозі учням відкривати для себе реалії іншомовної культури. Це допомагає поглиблювати їхні знання та зацікавленість, створює позитивний настрій до навчання іноземної мови. Лінгвокраїнознавчий матеріал сприяє більш повному розумінню мови та культурного контексту, а також спонукає учнів до взаєморозуміння та взаємодії з представниками іншої країни.

Лінгвокраїнознавчий компонент повинен включати різноманітні аспекти культури та історії країни, мову якої вивчають. Це допомагає учням отримати більш глибоке розуміння та зв'язок з цією країною, її людьми та культурними особливостями [34].

Включення національних реалій, важливих історичних подій, видатних діячів у розгляд лінгвокраїнознавчого компоненту допомагає учням зрозуміти культурний контекст, в якому розвивалася мова, а також вплив культури на мовлення та спосіб життя.

Засвоєння навичок та вмінь, пов'язаних зі стандартними ситуаціями, що характерні для конкретної країни, також є дуже важливим. Це може включати уміння приймати участь в різних соціальних ситуаціях, розуміти побутові вислови та жарти, використовувати правила етикету та культурної взаємодії.

Розглядаючи лінгвокраїнознавчий компонент як важливу частину навчання, можна створити цілісний підхід, що сприятиме не лише ефективному вивченню мови, але й більш глибокому розумінню та зацікавленості учнів у культурі та спілкуванні з представниками іншої країни.

Завдання вчителя – знаходити найбільш ефективні прийоми роботи з країнознавчим матеріалом. Від самого початку доцільно пропонувати учням різні тести, кросворди, лото, що викликає у них найбільший інтерес.

Використання різноманітних педагогічних прийомів та методів, які сприяють активному залученню учнів до навчального процесу, є важливим для ефективного засвоєння навчального матеріалу, особливо при вивченні іноземної мови.

Вправи-діалоги, дискусії, драматизації, рольові ігри та інші інтерактивні методи допомагають створити реальні комунікативні ситуації, в яких учні можуть вільно висловлювати свої думки, практикувати мовлення, вчитися адекватно реагувати на побачене чи почуте, висловлювати свої почуття та думки. Використання фраз-кліше та установок допомагає учням сформулювати свою думку чи реакцію відповідним чином.

Створення доброзичливої та творчої атмосфери на заняттях має велике значення, оскільки вона знижує страх перед помилками та сприяє активному спілкуванню. Позитивний настрій допомагає учням відкриватися для вивчення нового, вільно висловлювати свої думки та брати активну участь у спільному навчальному процесі.

Комбінація різних методів, таких як діалоги, дискусії, рольові ігри та інші активні форми роботи, дозволяє забезпечити більш ефективне засвоєння мовного матеріалу, створює цікавий та змістовний навчальний процес, і сприяє розвитку комунікативних та міжкультурних компетенцій учнів.

Усі описані методи роботи та творчий підхід до викладання та використання різноманітних методів та прийомів на уроках іноземної мови дозволяє вчителям реалізувати лінгвокраїнознавчий потенціал іноземної мови з максимальною ефективністю. Відмінний від рутинних занять підхід, використання інтерактивних форм та методів активізує навчальний процес, залучає учнів до активного спілкування та сприяє поглибленню їхніх знань про культуру, історію та традиції країни, мову якої вивчають.

Лінгвокраїнознавчий підхід до викладання іноземної мови допомагає учням не лише вивчати мову, але й поглиблювати їхнє розуміння культурно-історичного контексту, в якому ця мова використовується. Це сприяє формуванню мовної та міжкультурної компетенцій, розвиває креативність, сприяє активному мисленню та вмінню адаптуватися до різних ситуацій.

Такий підхід також робить навчання більш захоплюючим і цікавим для учнів, оскільки вони мають можливість досліджувати нові теми, виконувати творчі завдання та спілкуватися в іншій мові на основі реальних ситуацій. В результаті цього навчання стає більш відомчим і практичним, а учні більш активно залучаються до нього.

Висновки до першого розділу

Подальше формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань на середньому етапі навчання на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу передбачає вдосконалення їхньої здатності розуміти та сприймати не лише лінгвістичні особливості, а й культурні, соціальні та історичні контексти, в яких ця мова функціонує.

Акцентуючи увагу на специфіці іншомовної міжкультурної компетентності, у роботі описано різні складові цього поняття, що включають у себе різноманітні аспекти мовленнєвої діяльності, розуміння культурних нюансів та здатності взаємодіяти з представниками іншої культури на різних рівнях.

Лінгвокраїнознавчий підхід дозволяє використовувати творчі завдання та ситуації, які не лише сприяють засвоєнню мови, але і формують учнівську готовність використовувати її в реальних життєвих ситуаціях. Такий підхід сприяє вихованню учнів як активних учасників міжкультурного спілкування, здатних адаптуватися до різних ситуацій і поглиблювати своє розуміння інших культур.

Описані методи та завдання, які використовують лінгвокраїнознавчий матеріал, сприяють формуванню різних аспектів мовної компетентності, розширюють здатність учнів аналізувати та інтерпретувати текстовий матеріал, сприяють розвитку їхніх мовних навичок та здатності виражати власні думки і ідеї в іншомовному середовищі.

Для успішного спілкування необхідно не тільки володіти однаковими мовними засобами співрозмовника (фонетичними, лексичними, граматичними), але й мати загальні знання про світ. Такі спільні для учасників акту спілкування

когнітивні знання прийнято називати фоновими знаннями (background knowledge).

Вони є важливою складовою мовної компетентності, оскільки вони допомагають учасникам спілкування розуміти контекст і культурні нюанси, які можуть вплинути на інтерпретацію висловлювань.

Ці фонові знання включають в себе різноманітні аспекти: історичні події, культурні традиції, соціальні норми, особливості поведінки, цінності тощо. Вони допомагають створити спільне розуміння та контекст, що дозволяє побудувати ефективне спілкування, уникнути непорозумінь і навіть конфліктів, що можуть виникнути через культурний розбіжність.

Додатково, розуміння фонових знань може сприяти поглибленому взаєморозумінню та відчуттю приналежності до культурної спільноти. Вивчення та розуміння фонових знань може включати в себе вивчення історії, літератури, музики, обрядів, поглядів на життя та іншого, що характерне для конкретної культури.

Отже, на практиці вивчення мови важливо не лише розвивати мовні навички, а й допомагати учням засвоювати фонові знання, що дозволяють їм більш ефективно і натурально спілкуватися з носіями мови та розуміти їхню культурну спадщину.

Наші роздуми щодо ролі країнознавчих знань та іншомовної міжкультурної компетентності є дуже актуальними та важливими. Іншомовна міжкультурна компетентність дійсно включає в себе розуміння та повагу до культурних різниць, здатність сприймати та спілкуватися з представниками інших культур, а також ефективно взаємодіяти у міжкультурному середовищі.

Сучасні підходи до викладання мов відзначають важливість інтеграції культурологічних та соціокультурних аспектів у навчання мови. Розвиток соціокультурної компетентності допомагає студентам адаптуватися до міжнародного середовища, розуміти та поважати різноманітність поглядів, традицій і цінностей. Ця компетентність також сприяє підвищенню рівня взаєморозуміння та співпраці в міжкультурних комунікаціях.

Освітні програми, які включають культурологічні елементи та розвиток іншомовної міжкультурної компетентності, можуть сприяти формуванню більш толерантного та відкритого відношення до інших культур, а також розвитку здатності адаптуватися до нових ситуацій і сприймати новий інформаційний контекст.

Застосування теоретичних закономірностей і розробка ефективних методик для формування іншомовної міжкультурної компетентності є дуже важливим завданням. Враховуючи те, що сучасний світ стає все більш глобалізованим та зв'язаним, ці компетентності стають необхідними для успіху в різних сферах життя, включаючи бізнес, науку, міжнародні відносини та інше.

РОЗДІЛ 2. Дослідження проблеми формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань як важливе завдання в сфері освіти та мовного навчання

Дослідження проблеми формування іншомовної міжкультурної компетентності є дуже важливим завданням у сфері освіти та мовного навчання. Іншомовна міжкультурна компетентність відіграє важливу роль у сучасному світі, де міжнародна співпраця, культурний обмін та міжкультурне спілкування стають все більш важливими аспектами життя.

Освіта повинна готувати молоде покоління до взаємодії з представниками різних культур, розуміння та поваги до різноманітності. Формування іншомовної міжкультурної компетентності допомагає учням не лише вивчати мову, а й розуміти значення культурних нюансів, звичаїв, цінностей, сприяє розвитку толерантності та відкритості.

Це також допомагає учням розвивати вміння спілкуватися ефективно та впевнено у міжкультурних ситуаціях, адаптуватися до різних умов та середовищ, розвивати креативність та культурний освічений погляд на світ.

Дослідження в цій області сприяє розробці методик, підходів та практичних інструментів, які допоможуть вчителям ефективно формувати іншомовну міжкультурну компетентність учнів, створюючи навчальне середовище, що відображає реальний культурний розмаїття та сприяє поглибленому розумінню міжкультурних аспектів.

2.1. Принципи формування іншомовної міжкультурної компетентності школярів

Теоретична обробка інформації, а також методологічний аналіз показує, як динамічно розвивається підхід до навчання іноземних мов та формування міжкультурної компетентності. І справді, зміни в освітній системі, ролі та підходах до навчання іноземних мов мають велике значення для викладання та вивчення.

У нашому аналізі важливо розглядати, як зміни в методах та підходах впливають на відповідність навчальних програм сучасним вимогам і цілям освіти. Які принципи системи класної роботи з навчального предмета «Іноземна мова» забезпечують відповідність цим змінам? Як підходи до формування міжкультурної компетентності адаптуються до нових реалій та освітніх вимог?

Система проблемних країнознавчих завдань дійсно може бути цікавою та ефективною методичною домінантою для розвитку іноземної мови та соціокультурної компетенції у контексті міжкультурного спілкування. Цей підхід сприяє активному залученню учнів до процесу вивчення, вирішенню практичних завдань, а також дозволяє їм зануритися в реальні ситуації міжкультурного спілкування.

Проблемні країнознавчі завдання можуть включати ситуації, діалоги, рольові ігри або проекти, які вимагають від учнів використання мовних навичок і соціокультурних знань для вирішення конкретних завдань. Це сприяє їх активному взаємодії з іноземними культурами, вивченню реальних ситуацій та формуванню навичок ефективного міжкультурного спілкування.

Такий підхід може бути особливо корисним для створення живого та інтерактивного навчального середовища, де учні зможуть відчувати, як здатні застосовувати свої знання та навички на практиці.

Принципи можна класифікувати на 3 основні групи: загальнодидактичні, психологічні і методичні. Загальнодидактичні принципи включають:

1. Особистісно-орієнтовану спрямованість навчання. Передбачають активізацію інтелектуальних здібностей, знань і мовного досвіду учня, його емоцій і настроїв, а також розвиток цих особистісних параметрів.

2. Свідомість.

Щодо навчання іноземної мови її розглядають в декількох планах:

1. використання рідної мови «як компонента свідомого навчання»; повідомлення мовних знань до іншомовної практики або після попереднього відпрацювання мовних зразків;
2. усвідомлення окремих конкретних кроків у навчанні;
3. опора на самостійний пошук вирішення навчального завдання.

4. принцип свідомості, активності, самостійності реалізується під час стимулювання розумового розвитку учня, його ініціативи і творчості.

Наочність. використовується:

- ✓ як прийом семантизації іншомовних слів;
- ✓ як прийом, що сприяє кращому запам'ятовуванню мовного матеріалу;
- ✓ як прийом більш доступного пояснення теоретичних положень, тобто мовних правил;
- ✓ як прийом ситуативної ілюстрації іншомовного матеріалу.

До психологічних принципів належать наступні:

1. Мотивація – вирішення проблем емоційної напруженості, організації максимально успішної й адекватної кооперації і досягнення відповідного рівня активності для реалізації діяльності.

2. Облік індивідуально-психологічних особливостей особистості здобувачів знань – необхідність врахувати в процесі навчання індивідуальні особливості учнів для того, щоб максимально індивідуалізувати навчальний процес, спрямований на розвиток іншомовної міжкультурної компетентності у сфері комунікації.

Методичні принципи:

1. Діалог культур – пошук, вивчення, вироблення науково-методичних вимог і умов для порівняльного аналізу іншомовної та рідної культур в умовах гуманістично спрямованої парадигми сучасної освіти, що враховує інтеграцію формування комунікативних умінь міжкультурного спілкування, орієнтованих на формування майбутніх фахівців як суб'єктів діалогу культур.

2. Міжпредметні інтеграції – формування і розвиток у здобувачів освіти ключових «надпредметних» знань, які включають освітню, ціннісно-орієнтаційну, загальнокультурну, навчально-пізнавальну, інформаційну, комунікативну та соціокультурну компетенцію.

3. Комунікативна спрямованість навчання – навчання іноземної мови орієнтоване на формування у здобувачів знань рис біполікультурної мовної особистості, що дозволяє брати участь у міжкультурному спілкуванні.

4. Створення «феномена середовища» мови, яку вивчають, – сукупність модельованих ситуацій спілкування, які викликають в здобувачів знань готовність до іншомовної комунікативної діяльності і спонукають їх до адекватного використання мовних і немовних засобів спілкування.

5. Навчання спілкуванню в соціальному контексті – розвиток в учнів концептуальної системи правил соціальної взаємодії і формування у них таких мовних умінь, якими володіє носій мови, яку вони вивчають.

6. Домінування проблемних і пошукових завдань міжкультурного характеру – збір, систематизація, узагальнення та інтерпретація культурознавчої інформації; оволодіння стратегією культурознавчого пошуку, способом інтерпретації культур і культурної самоосвіти, виконання робіт, які мають творчий характер.

7. Культурна опозиція – моделювання таких ситуацій, які демонструватимуть різницю в менталітеті та мовній поведінці між учнями та представниками досліджуваної культури.

Ключові аспекти, які допомагають залучити учнів до іншої культури в процесі навчання іноземної мови. Розуміння та поглиблене вивчення культурних аспектів є важливим кроком у формуванні іншомовної міжкультурної компетентності. Давайτε розглянемо ці пункти докладніше:

Наголошування на ключових ознаках лінгвокультури: важливо розкрити основні аспекти мови, яку вивчають, включаючи лексику, граматику, фонетику та культурні вирази. Вивчення мови повинно йти вздовж із зрозумінням культурних контекстів, в яких вона використовується.

Формування толерантного ставлення: залучення учнів до розуміння та поваги до інших культур допомагає побудувати толерантне та відкрите ставлення до різноманітності. Це важливо як для міжкультурної комунікації, так і для сприяння міжнародному співробітництву.

Боротьба зі стереотипами і вироблення позитивної оцінки різниць: учні повинні розуміти, що стереотипи можуть спотворювати реальну картину іншої культури. Важливо навчати їх критично мислити і розрізняти міжкультурні відмінності.

Пошук міжкультурних відмінностей та ідентичності: учні можуть досліджувати різні аспекти культури, знаходячи подібності та різниці між своєю та іншою культурою. Це сприяє формуванню більш глибокого розуміння та ідентифікації з іншими культурами.

Залучення учнів до іншої культури не лише поглиблює їх знання мови, але й сприяє розвитку міжкультурної чутливості та вмінь, які є важливими в сучасному світі.

2.2. Застосування на практиці методів і прийомів для формування іншомовної міжкультурної компетентності

Ми вибрали М. Бірама [1] як основу для класифікації міжкультурної компетенції. Використання систематично впорядкованої класифікації допомагає структурувати і узагальнити поняття, які ви досліджуєте, та робить роботу більш зрозумілою та логічною.

Відповідно до цієї моделі, міжкультурна компетенція складається з таких п'яти елементів:

1. Установки (допитливість і відкритість, готовність відкинути упередження щодо чужої і рідної культури).
2. Знання (уявлення про соціальні групи, їхні характеристики і функціонування як у рідній країні, так і в країні співрозмовника).
3. Уміння інтерпретувати і зіставляти (здатність зрозуміти і інтерпретувати подію чужої культури і зіставити з явищами рідної).
4. Уміння пізнавати і взаємодіяти (здатність використовувати свої знання, установки і вміння на практиці в ситуаціях реального спілкування).
5. Критичне усвідомлення культури (здатність критично, на основі певних критеріїв, оцінювати діяльність і її результати у своїй та чужій культурі).

Основна тематика нашого дослідження пов'язана з поняттям іншомовної міжкультурної компетентності, відтак ця схема не показує елементи, пов'язані з іноземною мовою і країнознавством.

Дослідно-практична частина дослідження проводилася на базі RIPL lyceum (перший інноваційний приватний ліцей) м. Львова під керівництвом вчителя англійської мови Відник Оксани Іванівни.

Мета цього дослідження – дуже важлива і актуальна. Ми прагнемо не лише теоретично обґрунтувати, але й практично застосувати методи та прийоми для формування іншомовної міжкультурної компетентності учнів на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу. Такий підхід важливий для створення сприятливого середовища для розвитку учнів як культурно свідомих і сприйнятливих до різноманітності особистостей.

Теоретичне обґрунтування важливо для визначення концептуальних засад нашого дослідження. Практична частина дослідження, де ми плануємо застосовувати розроблені методи та прийоми на уроках іноземної мови, дозволить підтвердити ефективність нашого підходу. Аналіз результатів може надати важливі висновки та рекомендації щодо подальшого застосування цих методів у навчальному процесі.

Для вирішення поставлених завдань і перевірки гіпотези дослідження використовували такі методи дослідження: – бесіду з вчителем іноземної мови з проблеми дослідження; – анкетування і опитування (допомагає виявити рівень сформованості навичок іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань); – вивчення навчальної документації (для того щоб простежити динаміку розвитку); – аналіз підручника з англійської мови щодо наявності прийомів і методів формування іншомовної компетенції на уроках іноземної мови; – діагностування щодо виявлення рівня сформованості іншомовної міжкультурної компетентності на уроках англійської мови.

Практичне дослідження складалося із трьох етапів. На першому етапі, який тривав упродовж перших тижнів, проводили аналіз стану проблеми: вивчали документацію, класний журнал, проводили бесіди з учителем-методистом. Учні 8 «Б» класу вивчають англійську мову за підручником О. Д. Карпюк.

Анкетування – гарний підхід для визначення рівня мотивації учнів до поглибленого вивчення іноземної міжкультурної компетентності. Воно може

надати цінну інформацію про те, які саме фактори та мотиви мають вплив на зацікавленість учнів у вивченні даної теми.

Під час розробки анкети ми визначили чіткі та конкретні запитання, які відображають різні аспекти мотивації. Запитання стосувалися цікавості до інших культур, рівня зацікавленості у вивченні мови, бажання сприймати нову інформацію та розвивати свої міжкультурні навички тощо.

Після збору даних з анкет ми змогли аналізувати результати, визначити домінуючі мотиви та тенденції серед учнів. Ця інформація буде корисною для подальшого планування та впровадження методів формування міжкультурної компетентності на основі виявлених потреб та інтересів.

Ми розробили анкету та провели анкетування серед учнів 8 «Б» класу, у якому брали участь 20 учнів.

В анкету було включено 10 питань про оцінку рівня мотивації щодо формування іншомовної міжкультурної компетентності:

1. Чи позитивно ви ставитеся до іноземної мови
2. Чи хотіли б ви додатково вивчати культуру, традиції інших країн?
3. Чи брали б ви участь у соціальному житті англomовних країн?
4. Чи вважаєте ви англійську мову своєю другою мовою?
5. Чи важлива англійська мова в сучасному полікультурному суспільстві?
6. Чи можна спілкуватися з іноземцями, не знаючи особливостей їхньої культури?
7. Чи хотіли б ви додатково вивчати звичаї англomовних країн?
8. Чи вивчення іноземної мови розширює кругозір людини?
9. Чи вважаєте, що можна обійтися без англійської мови зараз?
10. Чи можна спілкуватися з іноземцями, не знаючи іноземної мови?

Результати проведеного анкетування показали наступне:

На перше питання «Чи позитивно ви ставитеся до іноземної мови» – 70% респондентів відповіли «так», 20% – не могли відповісти, а 10% відповіли – «ні».

На друге питання: «Чи хотіли б ви додатково вивчати культуру, традиції країн» – 75% опитаних відповіли – «так», 15% – не знають, а 10% – «ні».

На третє питання: «Чи брали б ви участь у соціальному житті англомовних країн» – 50% – «так», 20% – не знають, а 30% респондентів відповіли «ні».

На четверте питання: «Чи вважаєте ви англійську мову своєю другою мовою» – 10% респондентів відповіли ствердно, 30% – не знають, а 60% відповіли – «ні».

На п'яте питання: «Чи важлива англійська мова в сучасному полікультурному суспільстві» – 80% респондентів відповіли ствердно, 15% – не знають, а 5% відповіли – «ні».

На шосте питання «Як ви гадаєте, чи можна спілкуватися з іноземцями, не знаючи особливостей їхньої культури?». 80% респондентів відповіли «так», 10% – «не знають», а 10% відповіли «ні».

На сьоме питання: «Чи хотіли б ви додатково вивчати звичай англомовних країн» – 75% опитаних відповіли – «так», 15% – не знають, а 10% – «ні».

На восьме питання: «Чи вивчення іноземної мови розширює кругозір людини» – 50% опитаних відповіли – «так», 30% – не знають, а 20% – «ні».

На дев'яте питання: «Чи вважаєте, що можна обійтися без англійської мови зараз» – 15% опитаних відповіли – «так», 15% – не знають, а 70% – «ні».

На десяте питання «Чи можна спілкуватися з іноземцями, не знаючи іноземної мови» – 30% респондентів відповіли «так», 20% – не могли відповісти, а 50% відповіли – «ні».

Результати анкетування показали, що рівень сформованості іншомовної міжкультурної компетентності недостатньо високий, це може бути базою для подальших дій з метою покращення цієї ситуації.

Тож на наступному етапі нашого дослідження, ми провели серію уроків з використанням відповідних методів і прийомів на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу на уроках англійської мови.

Мета наступного етапу – перевірити ефективність відібраних прийомів і методів формування іншомовної міжкультурної компетентності на уроках іноземної мови і спростувати або підтвердити запропоновану гіпотезу. Упродовж двох тижнів було проведено серію уроків, на яких особлива увага приділялася формуванню іншомовної міжкультурної компетентності. На першому занятті ми ставили перед собою такі завдання: сформувати в учнів

основні уявлення про англomовні країни і ознайомитися з іншими країнами; навчити доповнювати і розширювати отриману інформацію; узагальнити і систематизувати наявні знання з предмета; здобути знання про культуру країни, мову якої вивчають, усвідомити глибше рідну культуру; активізувати граматичний матеріал теперішнього доконаного часу (Present Perfect Tense), розвивати мовну здогадку, розумову діяльність. Вивчення теми «Бесіда про англomовні країни і національності» ми почали з мотивації учнів, через діалог і бесіду про різні країни. Було запропоновано відповісти на проблемні питання, що стосуються географічного положення країн: 1) Where is it situated? 2) What's its capital? 3) What's its population? 4) What are their official languages? Про встановлення зворотного зв'язку вчитель – здобувач знань засвідчують такі фактори: – учні активно відповідають на запитання вчителя, висловлюють свої думки; – учні зацікавилися темою заняття, адже ставили різні запитання з теми уроку. Фонетична зарядка безпосередньо була пов'язана з темою (ознайомленням з новою лексикою).

Учням потрібно було вивчити нові слова і вирази, оскільки нова лексика використовувалася в базовому тексті, і була основою для складання діалогів з відповідної теми. Після того, як учні вивчили нові слова, учитель пропонує виконати завдання, пов'язане з текстом: читати і перекладати текст про Канаду. Для чіткого сприйняття матеріалу вчитель використовував мультимедійну презентацію, яку підсумували короткою бесідою з теми заняття. Актуалізація граматичного матеріалу базується на часі Present Perfect Tense. Учні закріплюють граматичний матеріал, виконуючи вправи щодо правильного вживання часу Present Perfect Tense з теми уроку.

Домашнє завдання було скероване на відпрацювання нового лексичного матеріалу в усному мовленні плюс одна вправа на закріплення граматичного матеріалу. Під час уроку були використані такі методи роботи: – словесний (бесіда, розповідь, лекція); – наочно-демонстративний (презентація); – метод взаємної перевірки; – тимчасова робота в парах.

Складові уроку були послідовні, логічні, черговість яких підвищувала активність учнів і сприяла їхній мотивації. Відтак нам вдалося досягнути

поставленої мети. Усе вищезазначене мало на меті сформувати і розвинути комунікативні навички учнів, уміння використовувати отриману інформацію в ситуаціях природного спілкування. Іншомовна міжкультурна компетентність – багатовимірна база сучасного дослідження. Ми представили лінгвокраїнознавчий матеріал.

Формування іншомовної міжкультурної компетентності має сильний зв'язок з розвитком лексичних навичок. Відомо, що лексичний запас грає ключову роль у здатності ефективно спілкуватися в іншій мові та розуміти культурні аспекти інших народів.

Наш підхід до використання комунікативних вправ для вивчення лексичного матеріалу є дуже ефективним. Такі вправи дійсно забезпечують активність учнів, створюють ситуації, схожі на реальне спілкування, і сприяють формуванню навичок використання слів та виразів у відповідних контекстах.

Можна виділити наступні комунікативні вправи: 1) тренувальні; 2) вправи на розвиток словотвірної та контекстуальної здогадки; 3) у запропонованих реченнях здогадатися про значення інтернаціональних слів; доповнити речення за зразком; 4) знайти закінчення кожного речення із запропонованих варіантів; вибрати речення, які відносяться до однієї теми, заповнити пропуски словами і словосполученнями, що підходять за змістом.

2.3. Визначення рівня сформованості іншомовної міжкультурної компетентності

Визначення рівня сформованості іншомовної міжкультурної компетентності є важливою складовою оцінювання учнів у процесі навчання. Для цього можна використовувати різні методики та інструменти. Ось декілька підходів:

Анкети та опитування: скласти анкету або опитування, де учні можуть оцінити своє ставлення до інших культур, рівень розуміння та прийняття культурних різниць, досвід міжкультурної комунікації тощо. Анкети можуть бути орієнтовані на самооцінку, а також на думки учнів щодо певних ситуацій та завдань.

Портфоліо: запропонувати учням створити портфоліо, в якому вони зможуть додавати свої творчі роботи, есе, враження від взаємодії з іншими культурами, рефлексії та рефлексійні записи щодо своєї міжкультурної компетентності.

Завдання на практику: апропонувати учням виконати завдання, де вони будуть змушені застосовувати свої міжкультурні знання та навички, наприклад, спілкуватися з представниками інших культур, розв'язувати конфлікти на міжкультурній основі, аналізувати культурні відмінності тощо.

Тестування з міжкультурної компетентності: розробити тести, які оцінюють знання учнів з міжкультурних питань, їхні навички міжкультурної комунікації, ставлення до культурних різниць тощо.

Проекти та дослідження: запропонувати учням провести дослідження певних культур, вивчити особливості міжкультурної комунікації, здійснити зіставлення міжкультурних аспектів тощо.

Оцінка вчителя: вчитель може оцінювати рівень сформованості міжкультурної компетентності на основі спостережень, участі учнів у діяльності класу, обговорення тем міжкультурної спрямованості тощо.

Важливо пам'ятати, що оцінювання міжкультурної компетентності повинно бути комплексним і враховувати різні аспекти: знання, навички, ставлення,

здатність до міжкультурної комунікації та адаптації до різних культурних середовищ.

Для отримання вторинних результатів щодо виявлення рівня сформованості мотивів до поглибленого вивчення іноземної міжкультурної компетентності в учнів, ми провели аналіз і обробку даних з анкетування, яке раніше проводилося серед учнів.

Було поставлено наступні завдання:

- порівняти результати перших двох етапів експерименту на наявність мотиваційної складової, яка істотно впливає на формування іншомовної міжкультурної компетентності;
- проаналізувати проведені уроки із застосуванням традиційних та ефективних форм контролю знань учнів;
- узагальнити висновки виходячи з результатів порівняльного аналізу двох діаграм.

Було проведено ще одне анкетування серед учнів. У ньому брали участь 17 учнів. Анкета складалася з шести основних блоків з судженнями, питаннями і незакінченими реченнями. На кожне питання було запропоновано кілька альтернативних варіантів відповідей.

Збільшення показників мотивації до навчання і підвищення інтересу учнів є важливими кроками у формуванні їхньої іншомовної міжкультурної компетентності. І важливо, що негативні показники значно зменшилися.

Наша робота є дуже значущою, оскільки ми показали, що ваші педагогічні підходи і методи дійсно впливають на мотивацію і навчання учнів. Продовження роботи в цьому напрямку буде сприяти подальшому розвитку їхньої іншомовної міжкультурної компетентності і загалом покращенню якості навчання.

Висновки до другого розділу

В експериментальній частині ми описали ключові параметри оцінювання іншомовної міжкультурної компетентності, а також акцентували увагу на мотиваційному компоненті, що дозволяє відслідковувати загальну картину ставлення учнів до вивчення культури та мови іншої країни. Важливо відзначити, що, незважаючи на можливі труднощі на етапі експерименту, учні успішно впоралися з поставленими завданнями.

Важливий крок у нашому дослідженні, оскільки ми визначили конкретні аспекти, що впливають на іншомовну міжкультурну компетентність, та підтвердили нашу гіпотезу. Розроблення вправ комунікативного характеру, спрямованих на створення умов для формування мовної компетенції в полікультурних і міжкультурних контекстах, додало практичного значення до нашої роботи.

Методичні принципи, які ми описали, добре підтримують наш підхід до формування іншомовної міжкультурної компетентності. Кожен з цих принципів відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного і цілеспрямованого процесу навчання та розвитку мовних умінь і міжкультурної свідомості учнів. Давайте розглянемо кожен із них детальніше:

Комунікативна спрямованість навчання: цей принцип підкреслює важливість вивчення мови через активне комунікування. Формування біполікультурної мовної особистості вимагає зосередження на розвитку не лише мовних навичок, але й розуміння культурних аспектів мови, які впливають на спілкування.

Відтворення "феномена середовища": це створення ситуацій спілкування, що репрезентують реальні комунікативні умови. Це допомагає учням здобувати досвід інтеракції в мовному середовищі, сприяючи їх підготовці до практичного спілкування в реальних життєвих ситуаціях.

Навчання спілкуванню в соціальному контексті: цей принцип підкреслює важливість використання мови в різних соціокультурних контекстах. Він сприяє формуванню учнівської здатності адекватно використовувати мову відповідно

до соціальних ситуацій, позитивно взаємодіяти з представниками інших культур і міжкультурних спільнот.

ВИСНОВКИ

У нашому дослідженні ми звернулися до важливих загальних понять, які допомогли нам створити базову основу для подальшого розуміння теми та її актуальності. Ми розглянули класифікацію ключових визначень і положень, які вже існують в науковій літературі та законодавстві у галузі освіти.

Крім того, ми чітко уточнили, що ми розуміємо під терміном "формування іншомовної міжкультурної компетентності здобувачів знань на середньому етапі навчання на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу". Наш підхід розглядає цю компетентність як область усвідомлення, де людина здатна розпізнавати та розуміти загальні та специфічні особливості як своєї власної, так і інших лінгвокультур.

Ми відзначили, що під час навчання іноземній мові відбувається розширення і збагачення соціокультурного кругозору здобувачів знань, а також їх усвідомлення, розуміння та прийняття елементів інших лінгвокультур. Ми підкреслили, що саме міжкультурна комунікація є ключем до формування міжкультурної компетентності особистості.

Це важливий висновок, який підкреслює роль вивчення іноземної мови, як засобу для розуміння та взаємодії з іншими культурами.

У роботі описано всі складові частини міжкультурної компетенції, звертаємо увагу, що зарубіжні та вітчизняні дослідники по-різному розглядають цей терміні, а відтак по-різному аналізують і апробовують його. Розглянули психолого-педагогічні та методичні основи іншомовної міжкультурної компетенції здобувачів знань на середньому етапі навчання і з'ясували, що провідною діяльністю є навчання, тож кожен учень прагне самостійно досягти позитивних і значущих результатів в навчанні. Прагнення бути дорослим і показати свої найкращі сторони допомагає школярам у становленні особистості.

Ми сказали про важливість творчого підходу у використанні лінгвокраїнознавчого підходу, який сприяє створенню умов для мовної інтенції учнів та наближенню їхньої мовної діяльності до реальних умов. Це відкриває можливість виховання особистості, яка цінує культуру, вміє сприймати

загальнолюдські цінності і засвоює культурну спадщину власного народу та інших народів. Ми також звернули увагу на функції триєдиної моделі (освітні, розвиваючі та виховні) та роль педагога та учнів у навчальному процесі. Аналіз полікультурного, соціокультурного, комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого, свідомого (когнітивного) та компетентнісного підходів у навчанні також є важливим аспектом в контексті формування міжкультурної компетентності як і було зазначено у роботі.

За допомогою теоретичних закономірностей можна сформувати іншомовну міжкультурну компетентність, систематизувати отриману інформацію, скласти алгоритм і нарешті, практично реалізувати ідеальну модель, що склалася в результаті виконаної роботи, а у практичній частині ми склали фрагмент уроку, обґрунтували обрані прийоми і методи та використали матеріали для психолого-педагогічної дослідницької діяльності

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
2. Gudycunst W. *Cross-cultural and intercultural communication*. – Sage Publications, 2003. – 299 p.
3. Hymes D. *On communicative competence* / D. Hymes – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. – 213 p.
4. Malikov V. V. The benefits of introducing multiculturalism for Ukraine. *Філософія в сучасному світі: Матеріали міського міжвузівського науково-практичного семінару, 18–19 листопада 2016 р. Харків: Точка, 2016. С. 121–124.*
5. Vitikainen A. The limits of liberal multiculturalism. Towards an individuated approach to cultural diversity. *Palgrave Macmillan, 2015. 234 p.* 19. Ziółkowska-Weiss K. Multiculturalism as an asset and tourist attraction of Lesser Poland. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation. Special Issue. 2014, pp. 215–229.*
6. Байбакова О. *Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у вищих навчальних закладах США: дис. ... канд. пед. наук / О. Байбакова. – Ужгород, 2017. – 227 с.*
7. Бех І. *Виховання особистості. У двох книгах. – Кн.1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 278 с.*
8. Браніцька Т. Р. Міжкультурна компетентність як важливий чинник професійної діяльності фахівців соціальної сфери. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2019. Випуск 1(44). С. 18–22.*
9. Вовк Д. О. Концептуальні тлумачення поняття «мультикультуралізм» у працях сучасних українських вчених. *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили. Сер. Політологія. 2012. Т. 204, Вип. 192. С. 14–17*

10. Воронкова Н. Вплив лінгвокраєзнавчого матеріалу на мотивацію вивчення іноземних мов / Н. Воронкова // Наукові записки. – Серія: філологічні науки. – 2009. – Вип. 81. – С. 408-411.
11. Воротняк Л. Деякі аспекти формування міжкультурної комунікативної компетенції магістрів вищих педагогічних навчальних закладів // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnadps_2015_1_3.pdf.
12. Глазов Д. В. Політика мультикультуралізму: досвід європейських країн. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2015. Вип. 42. С. 282–287.
13. Гончарова О. Формування міжкультурної компетентності студентів немовних спеціальностей в процесі навчання іноземної мови [Електронний ресурс] / О. Гончарова, В. Маслова. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../2_05.pdf.
14. Гордієнко А. В. Концепція мультикультуралізму в сучасному науковому дискурсі. Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили. Сер.: Політологія. 2012. Т. 178, Вип. 166. С. 17–20.
15. Гуревич А. Категорії середньовічної культури / А. Гуревич. – К.: Мистецтво, 1984. – 350 с. 60
16. Данишенко О. С. Сутність та особливості формування міжкультурної компетентності. Економіка і держава. 2012. № 12. С. 140–144.
17. Енциклопедія освіти /Акад. пед.. наук України; головний ред.. В. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 705 с.
18. Клименко О. Лукаш О., Маліков В. Толерантність у думках і словах: довідник. Харків: Імпульс, 2020. 20 с.
19. Костенко Д. В. Дослідження поняття міжкультурної компетентності: теоретичний аспект. Науковий вісник Донбасу. Електронне наукове фахове видання. Педагогічні науки. 2018. № 1-2. URL: [http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2018/N1-2\(37-38\)/kdvkta.PDF](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2018/N1-2(37-38)/kdvkta.PDF).
20. Кожевнікова А. Формування міжкультурної компетентності сучасного вчителя як важливий чинник успішної педагогічної діяльності / А.

- Кожевнікова, Я. Дутко, Н. Голубенко // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2016. – № 2 (16). – С. 120–125.
21. Корнат Л. Я. Концепція колективних прав в управлінні етнічною різноманітністю і мультикультуралізм В. Кимлічки. Ефективність державного управління. 2012. Вип. 32. С. 130–137.
 22. Маліков В. В. Метод «Живої бібліотеки» у контексті мультикультуралізму та інтеркультуралізму в Україні. Філософія в сучасному світі: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 16–17 листопада 2018 р. Харків: Точка, 2018. С. 75–79.
 23. Маліков В. В. Мультикультуралізм як потенційна складова культурної політики України. Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. № 40 (1212). С. 64–67.
 24. Омельчук С. Формування мовленнєво-комунікативних умінь у процесі вивчення синтаксису / С. Омельчук // Дивослово. – 2006. – № 9. – С. 2 – 5.
 25. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України № 347/2002 від 17 квітня 2002 р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
 26. Професійна освіта: Словник: навч. посіб. / Уклад С. Гончаренко та ін.; За заг. ред. Н. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. –380 с.
 27. Пришляк О. Класифікація моделей міжкультурної компетентності у зарубіжних наукових дослідженнях. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогіка, 2019. № 4.
 28. Радіонова І. О. Мультикультуралізм versus постмультикультуралізм: практики та дискурси. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. 2012. Вип. 1. С. 159–166.
 29. Роман С. Методика навчання англійської мови початковій школі: навч. посіб. / С. Роман. – К.: Ленвіт, 2005. – 208 с.
 30. Романовська Л. Сутнісна характеристика соціокультурної компетентності соціального працівника. Social work and education, 2017, no. 4(1), pp. 41–47.
 31. Словник української мови: в 11 томах. – Том 4. – 1973.

32. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
33. http://boyarka-lider.kiev.sch.in.ua/vihovna_robota/klasnomu_kerivniku/materiali_dlya_roboti/psihologichni_osoblivosti_pidlitkovogo_viku/?pvi=pvi
34. https://www.rusnauka.com/20_PRNiT_2007/Philologia/23704.doc.htm

SUMMARY

The research discusses the importance of linguistic country studies material in foreign language education. This material helps to develop foreign language communication skills, language behavior, and specific competencies. The topic is relevant because it pertains to the development of foreign language intercultural competence among secondary stage pupils.

The research's relevance lies in the need to establish specific pedagogical conditions to foster the foreign language intercultural competence of students in school. Additionally, it emphasizes the importance of creating methodical recommendations to enhance this aspect of pupils' education.

The research outlines the focus and scope of the research related to foreign language education and intercultural competence. Here's a breakdown of the key points:

Attention to Competencies: The education system emphasizes the importance of developing both general and specific competencies to a satisfactory level.

Object of Research: The primary focus of the research is on understanding and investigating the process of fostering foreign language intercultural competence among secondary stage students during their foreign language lessons.

Subject of Research: The subject refers to the elements under examination, including the principles, techniques, and methods utilized in developing the foreign language intercultural competence of secondary stage pupils during their English lessons.

Research Purpose: The overarching goal of the research is to provide both theoretical groundwork and practical application for methods and techniques aimed at cultivating foreign language intercultural competence in secondary stage pupils. This is to be achieved by utilizing linguistic country studies material.

The tasks outlined for the research project provide a clear roadmap for achieving the research purpose. Here's a breakdown of each task:

Determine the Essence and Significance: This task involves defining and understanding the meaning and importance of the term "foreign intercultural competence."

Identify Psychological-Pedagogical Bases: This task aims to uncover the psychological and pedagogical foundations involved in fostering the foreign language intercultural competence of secondary school pupils. The focus is on using linguistic country studies material as a basis for teaching foreign languages.

Choose Appropriate Linguistic Material: This task involves selecting suitable linguistic country studies material to be used in teaching the foreign language. This material will play a crucial role in the formation of intercultural competence.

Diagnose Level of Competence Formation: The task of diagnosing involves assessing and evaluating the extent to which secondary school pupils have developed foreign language intercultural competence based on the chosen linguistic country studies material.

Develop Methodical Recommendations: This task involves creating practical guidelines and recommendations for educators. These recommendations will incorporate strategies for fostering foreign language intercultural competence using linguistic country studies material.

Chapter I is an introduction to the research and establishes the foundational concepts necessary for understanding the topic's significance. It includes discussing the various definitions and principles present in the scientific literature and educational regulations related to the research field.

It was found out that the formation of the foreign language intercultural competence of the pupils at the secondary stage of education on the basis of linguistic country studies material is understood by us as a certain area of human awareness of the general and specific features of their own and the other's linguistic culture. It is proved that the study of a foreign language broadens and deepens both social-cultural horizon of the pupils and their awareness, understanding and acceptance of foreign elements of other linguistic cultures and only intercultural communication allows the individuals to master intercultural competence. This work describes all the components

of intercultural competence, we pay attention to the fact that the foreign and local researchers consider this term differently and then differently analyze and test it.

Our research highlights important findings about the psychological-pedagogical and methodical aspects of fostering foreign language intercultural competence among secondary school pupils. The key points you've mentioned emphasize the significance of studying and how it drives individual pupils to achieve positive and meaningful results in their education. Additionally, the desire to mature and excel contributes to the formation of their personalities.

The use of the linguistic country studies approach is acknowledged for its role in incorporating creative tasks that facilitate the emergence of pupils' language intention. This approach aims to align their language activities with real-life conditions, thereby enhancing their language skills and intercultural competence.

Furthermore, your research underscores the broader goal of fostering well-rounded individuals with a strong cultural foundation. By absorbing their own cultural heritage and appreciating the cultural richness of other nations, pupils are positioned to become individuals of culture, possessing universal values. This, in turn, fosters the development of effective interpersonal communication skills and the ability to strive for mutual understanding.

The research has delved into various aspects of the triune model, focusing on its educational, developmental, and instructional functions. By examining the dynamics between teachers and pupils, their roles and positions within the foreign language learning process are clarified. You've explored different approaches that contribute to the holistic development of pupils, including multicultural, social-cultural, communicative-activity, personality-oriented, conscious (cognitive), and competence learning approaches.

Furthermore, we've highlighted the importance of theoretical frameworks in shaping foreign language intercultural competence. These theoretical foundations enable the organization of acquired information, the creation of an algorithm, and ultimately, the practical realization of an ideal model. The practical aspect of your research involves the justification of selected techniques and methods, the design of

lesson fragments, and the assessment of teaching effectiveness through the application of psychological-pedagogical research activity.

It's evident that our research has taken a comprehensive approach, considering both theoretical principles and practical implementation. If there are additional insights, conclusions, or specific findings you would like to share, or if you have any further questions or aspects of your research you'd like to discuss, please feel free to provide more details.